

Høgskolen i **Hedmark**

Campus Elverum
Institutt for idrett og aktiv livsstil

Heidi Lorgen

Sosialisering til friluftsliv
Sosialiseringsinstansenes rolle i oppveksten

Socialization to Outdoor life
The socialization entity's role during adolescence

Bachelor i folkehelse med vekt på fysisk aktivitet
Bacheloroppgave

2012

Samtykker til tilgjengeliggjøring i digitalt arkiv Brage: JA NEI

Forord

Denne oppgaven er en avsluttende oppgave på min treårige bachelor i folkehelse med vekt på fysisk aktivitet ved Høgskolen i Hedmark, Institutt for idrett og aktiv livsstil. Oppgaven omhandler sosialisering til friluftsliv og hvordan friluftsliv i oppveksten er med på å påvirke våre valg i voksen alder. Prosessen fra tema til en ferdig oppgave har vært utfordrende, men lærerik. Det har derfor vært til stor hjelp å få god støtte fra både medstudenter, familie og veileder.

Først og fremst vil jeg takke studenter fra årsenhet friluftsliv ved Høgskolen i Hedmark som var mer enn villig til å stille opp på intervju. Og som derfor gjorde min arbeidsprosess enklere.

Jeg vil også takke min veileder Knut Egil Bekkevold for en god veiledning gjennom hele perioden. Selv om jeg til tider har vært frustrert og forvirret har du kommet med oppmuntrende og konstruktive tilbakemeldinger, hjulpet meg å få i gang min tankeprosess og kommet med gode innspill underveis. Medstudenter har også vært gode støttespillere i denne prosessen, derfor fortjener også dem en stor takk for at de har stilt opp.

Elverum, 30. april 2012

Heidi Lorgen

Sammendrag

Forfatter:

Heidi Lorgen

Oppgavens tittel:

Sosialisering til friluftsliv, sosialiseringens rolle

Problemstilling:

Hvordan kan friluftsliv i oppveksten påvirke våre friluftslivsvaner i voksen alder?

Metode:

Kvalitativ metode er benyttet i denne oppgaven. Innsamling av data har foregått ved å benytte det individuelle åpne intervju som metode.

Resultat:

Både familie, venner, grunnskolen, nærområdet og media er instanser som er med på å sosialisere en til friluftsliv. Noen av disse har en viktigere rolle enn andre, og grad av påvirkning varierer i forhold til hvor en er vokst opp, og fra individ til individ. Familien, og da hovedsakelig foreldre, ser ut til å være den viktigste sosialiseringens instansen for å sikre gode opplevelser til friluftsliv i oppveksten. Det å sikre barnet gode opplevelser, holdninger, verdier og erfaring innen friluftsliv gjør at det vil være lettere for en å nytte seg av friluftslivet senere i livet. God sosialisering til friluftsliv i oppveksten gjør at en blir trygg på de aktivitetene en får erfaring med, og har derfor lettere for å utøve dette friluftslivet på egenhånd i voksen alder, og eventuelt bringe denne kunnskap og kultur videre til egne barn.

Innhold

1 Innledning.....	7
1.1 Bakgrunn for tema.....	7
1.2 Problemstilling	8
1.3 Operasjonalisering av begreper.....	9
1.3.1 Friluftsliv	9
1.3.2 Friluftslivsvaner	10
1.3.3 Oppvekst.....	11
1.3.4 Voksen alder.....	11
1.4 Tidligere forskning på friluftsliv	11
2 Teori	13
2.1 Friluftsliv.....	13
2.2 Sosialisering til friluftsliv	14
2.3 Primær og sekundærsosialisering.....	15
2.4 Sosialisering sinstanser	16
2.4.1 Familie.....	16
2.4.2 Venner	17
2.4.3 Skole/ barnehage	17
2.4.4 Media.....	18
2.4.5 Naturomgivelser/ bosted	19
2.5 Ungdom, Modernitet og Friluftsliv	20
3 Metode.....	22
3.1 Valg av metode.....	22
3.2 Kvalitativ forskning	22
3.3 Utvalg	24
3.4 Intervjuguide	24
3.5 Gjennomføring av intervju	25
3.6 Behandling av data.....	25
3.7 Etske forhold	26
3.8 Reliabilitet og validitet.....	27
4 Resultater.....	29
4.1 ”Emil”.....	29
4.1.1 Begrepet friluftsliv	29
4.1.2 Familiens rolle.....	29

4.1.3 Venner og jevnaldrendes rolle	30
4.1.4 Grunnskolen sin rolle	30
4.1.5 Media sin rolle.....	30
4.1.6 Nærturens betydning	31
4.1.7 Viktigste rolle for sosialisering til friluftsliv i fremtiden.....	31
4.2 "Emma"	31
4.2.1 Begrepet friluftsliv	31
4.2.2 Familiens rolle.....	32
4.2.3 Venners rolle	32
4.2.4 Grunnskolens rolle	32
4.2.5 Media sin rolle.....	32
4.2.6 Nærturens betydning	33
4.2.7 Viktigste rolle for sosialisering til friluftsliv i fremtiden.....	33
4.3 "Nora"	34
4.3.1 Begrepet friluftsliv	34
4.3.2 Familiens rolle.....	34
4.3.3 Venners rolle	35
4.3.4 Grunnskolens rolle	35
4.3.5 Media sin rolle.....	35
4.3.6 Nærturens betydning	36
4.3.7 Viktigste rolle for sosialisering til friluftsliv i fremtiden.....	36
4.4 "Lucas".....	37
4.4.1 Begrepet friluftsliv	37
4.4.2 Familiens rolle.....	37
4.4.3 Venners rolle	37
4.4.4 Grunnskolens rolle	38
4.4.5 Media sin rolle.....	38
4.4.6 Nærturens betydning	38
4.4.7 Viktigste rolle for sosialisering til friluftsliv i fremtiden.....	39
5 Drøfting av sentrale funn	40
5.1 Mine respondenter friluftslivsaktiviteter.....	40
5.2 Begrepet friluftsliv	41
5.3 Familiens rolle.....	41
5.4 Venners rolle	43

5.5 Grunnskolens rolle	45
5.6 Bosted/Nærområdet sin rolle.....	47
5.7 Media sin rolle	47
5.8 Årsstudium friluftsliv	48
5.9 Modernitetsperspektivet.....	48
5.10 Oppsummering	49
6 Konklusjon	51
7 Referanseliste	52
Vedlegg nr: 1	56
Side 1	56
Side 2.....	57
Vedlegg nr: 2.....	58
Vedlegg nr: 3.....	59

1 Innledning

Hovedfokuset i studieretningen folkehelsearbeid er befolkningens helse. Vi har gjennom studiet fått en bedre forståelse for hva som påvirker befolkningens helsetilstand i dag, hvorfor, og hvilke helsefremmende og forebyggende tiltak og fokusområder som vil være viktige i tiden fremover. En del av dette studieforløpet omhandler emnet friluftsliv, noe som viser at friluftsliv i dag, har fått et større fokus i forhold til å være en arena for helse, rehabilitering og forebyggende helsearbeid. Som min bacheloroppgave og siden jeg selv har stor interesse for friluftsliv, har jeg derfor valg å fokusere på temaet friluftsliv og rekruttering til friluftsliv. Som en innledning synes jeg derfor at det er viktig å nevne at mitt utgangspunkt for denne oppgaven er å fremme folkehelsen.

1.1 Bakgrunn for tema

St. meld nr 39 *Friluftsliv- Ein veg til høgare livskvalitet*, også kalla *friluftslivsmeldingen*, er utarbeidet av miljøverndepartementet i samarbeid med regjeringen (Miljøverndepartementet, 2001). Målet med friluftslivsmeldingen er å fremme friluftslivet for alle i dagliglivet og i harmoni med naturen. For mange er det viktig at vi har den muligheten som vi i dag har til å kunne ferdes i naturen, og friluftslivet er for mange en viktig del av tilværelsen. Det å komme seg ut i naturen og oppleve miljøforandringer, eller det å dele opplevelsene med andre kan være positivt for å øke livskvaliteten (Miljøverndepartementet, 2001). I tillegg tilbyr friluftsliv et stort spekter av aktiviteter, som er med på å skape de utfordringene en ønsker for å oppleve mestring og glede i naturen. Friluftsliv passer for alle, og kan tilrettelegges for alle. I tillegg kan friluftslivet være helsefremmende, da ”friluftsliv gir overskudd, psykisk og fysisk velvære, og forebygger dermed skade og sykdom”. (Bischoff, Marcussen & Reiten, 2007, s. 10).

De siste tiårene har vi fått en vektøkning i den norske befolkningen, og dette henger nøye sammen med at vi i dag er mye mindre aktive enn tidligere. Mye tyder på at vi befinner oss i det WHO definerer som en global epidemi, som på lengre sikt vil føre til store konsekvenser for folkets helse (Departementene, 2005). Dette er en negativ virkning av den velferden vi nå opplever i mange industrialiserte land i vesten, og Norge er ikke et unntak. Samfunnet stiller i dag mindre krav til fysisk form og aktivitet for å kunne mestre hverdagens krav enn tidligere. Barn får i mindre grad enn tidligere utfolde seg i fri lek, og mye av den aktiviteten de opplever er voksenstyrt, noe som svekker barnas mulighet for kreativitet og selvstendighet. Mye av

aktiviteten er også blitt flyttet innendørs. Dette kan være med på å svekke den nødvendige sosialiseringen for at det å oppholde seg ute skal bli naturlig (Departementene, 2005).

Stillesittende arbeid og lengre vei til skole og jobb, som gjør at vi blir avhengig av transport, er faktorer som gjør at vi blir mindre aktive i hverdagen. Den aktiviteten og de fysiske ferdighetene som vi tidligere fikk som en del av hverdagen, er nå noe vi på fritiden må oppsøke og prioritere for å stille på likt fysisk nivå som tidligere (Departementene, 2005).

Friluftsliv som et tiltak for bedre helse er noe som blir satset mer på, både lokalt og nasjonalt. Stortingsmelding Nr.16 (Det kongelige helsedepartement, 2003), Handlingsplan for fysisk aktivitet 2005- 2009 (Departementene, 2005), og Friluftslivsmeldinga (Miljøverndepartementet, 2001) nevner alle hvor positivt friluftslivet er for helsa vår, og hvor viktig det er å fokusere på tilrettelegging av friluftslivet i befolkningen. Friluftsliv er et unikt lavterskelstilbud som krever til dels lite organisering, bærer liten preg av konkurranse, og det kreves som regel lite økonomiske ressurser for å utøve enkelt friluftsliv. I tillegg har vi allemannsretten, som skal sikre at vi i Norge har god tilgang på naturen (Direktoratet for naturforvaltning, s.a).

1.2 Problemstilling

Jeg mener rekruttering til friluftslivet for å øke aktivitetsnivået hos barn og unge, er et viktig tiltak i fremtiden for å kunne bedre folkehelsen hos de kommende generasjonene. Som en ser i innledningen til denne oppgaven er også friluftsliv noe som får et større fokus i resten av samfunnet, som et tiltak for å fremme god helse. Det er derfor viktig at vi får en bedre forståelse på hvem det er som er med på å sosialisere til friluftsliv, hvor stor rolle de ulike sosialiseringsinstitusjonene har, og hva som påvirker ungdommens aktivitetsvalg i dag, for å kunne tilrettelegge bedre for friluftslivet i tiden som kommer. Ved å se nærmere på mitt problemområde ser jeg at det jeg ønsker å vite mer om er sosialisering til friluftsliv. For å finne ut mer om dette har jeg kommet frem til problemstillingen:

Hvordan kan friluftsliv i oppveksten påvirke våre friluftslivsvaner i voksen alder?

I denne problemstillingen ligger det underspørsmål i forhold til hvem det er som påvirker, hvordan de påvirker, og hvilken rolle våre naturomgivelser og vår tilgang på denne har å si for vår bruk av friluftsliv. Denne problemstillingen har flere nøkkelbegreper som er nødvendig å avklare for å konkretisere hva det er jeg legger i min problemstilling.

1.3 Operasjonalisering av begreper

1.3.1 Friluftsliv

Friluftsliv er et svært vidt og personlig tema, dette er også en av grunnene til at det i dag finnes utrolig mange ulike definisjoner på hva friluftsliv er. Tema i definisjonene kan både preges av det følelsesmessige, det naturlige og hvilke aktiviteter som skal tilhøre begrepet friluftsliv. For å vise mangfoldet av definisjoner velger jeg å trekke frem blant annet Faarlunds (2003) definisjon som sier at ”Friluftsliv er overskuddsliv i naturen”. Med overskuddsliv menes det at det skal være et sosialt fellesskap uten preg av konkurranse. Prestasjonsmotiv skal imidlertid være tilstedet, og det å oppleve glede og utøving av aktivitet uten påtvinget utstyr som kan være med på å redusere opplevelsen av natur. Mennesket er også en del av naturen og bør kunne utfolde seg fritt i denne for å oppleve harmoni og glede (Faarlund, 2003). Arne Næss er også et kjent navn innenfor temaer som natur og livsfilosofi. Han mener friluftsliv består av et ”rikt liv med enkle midler” (Løken & Svagård, 2001, s. 13). Med dette mener han at naturen er der og at vi må oppsøke den, oppleve den og gjør den til vår egen, for å få følelsen av det å være tilstedet i naturen. Det er ikke aktiviteter, utfordringer eller konkurranse, men det å være til stedet i naturen og nyte den der og da, som gir deg den rikdommen av å få oppleve friluftsliv (Løken & Svagård, 2001).

Den tredje definisjonen jeg velger å presentere er den offentlige definisjonen til miljøverndepartementet som lyder slik: ”Friluftsliv er opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelse” (Miljøverndepartementet, 2001). Denne definisjonen kommer opprinnelig fra den forrige friluftslivsmeldinga, St meld nr 40 ”Om friluftsliv”, som kom i 1986, og har blitt videreført til den nye friluftslivsmeldinga (Miljøverndepartementet, 2001). Definisjonen har siden den kom, fått refs blant annet ved at den definere friluftsliv som noe en gjør i fritiden og at den trekker frem miljøforandring som en viktig faktor. Det vil i teorien si at de som i dagliglivet arbeider med friluftsliv ikke utøver dette i forhold til den statlige definisjonen.

I dagens samfunn har friluftslivet fått en mye større plass i ulike organisasjoner og i den offentlige sektor, noe Stortingsmelding Nr 39 (Miljøverndepartementet, 2001) legger stor vekt på. Regjeringen vil i fremtiden satse på et friluftsliv som ikke lengre kun knyttes opp mot fritiden, men skal ta en mye større del i den offentlige sektoren og inngå som en del av grunnskolen, i helsefremmende arbeid og reiseliv. Friluftslivet har et mye større potensial og

nytteverdi i forhold til å bedre folkehelsen. Et mål blir derfor å se på hvordan vi på en bærekraftig måte kan nytte friluftslivets helsefremmende potensial på en bedre måte enn vi har gjort hittil. Og en ønsker å nytte friluftslivet mer i forhold til forebyggende og helsereparerende tiltak (Miljøverndepartementet, 2001).

Et av hovedfokusene til den nye friluftslivsmeldingen er at friluftslivet skal være miljøvennlig og helsefremmende. Det å kunne oppholde seg i naturen er for mange viktig da naturen og friluftslivet gir øyeblikkelig ro, mestring, avkobling fra hverdagens tempo og støy, naturopplevelse, tilhørighet, fellesskap og sosialt samvær. Friluftsliv kan utøves over alt. Så lenge det er områder som er udyrka og minst mulig berørte i forhold til menneskelige inngrep defineres det som friluftsliv (Miljøverndepartementet, 2001). Tilrettelegging av stier og hytter anses ikke som menneskelige inngrep som ødelegger for friluftslivet, da dette er med på å gjøre naturen mer tilgjengelig for befolkningen. Friluftslivspolitikken vektlegger også at friluftslivsaktiviteter skal bære lite preg av konkurranse eller motoriserte aktiviteter, men at motoriserte transportmidler som snøscooter, bil og motorbåt kan være en nødvendighet for å komme nær naturen (Miljøverndepartementet, 2001).

Som nevnt ovenfor er det i dag blitt et mye større spekter av friluftslivsaktiviteter enn tidligere. Selv om det tradisjonelle friluftslivet står steikt i den norske befolkningen, ser vi en endring i friluftslivsvanene hos de ulike gruppene i samfunnet. En ser en gradvis nedgang i det tradisjonelle friluftslivet, og at ungdommens interesse for tradisjonelt friluftsliv blir byttet ut med de mer moderne aktivitetene som kiting, fjellklatring, padling, brevandring, surfing, terrengsykling og lignende (Miljøverndepartementet, 2001). Samtidig har kvinner, eldre og folk fra bygda vist en større interesse for friluftsliv, enn tidligere. En nedgang i det tradisjonelle friluftslivet gir grunn til bekymring. Det trengs derfor mer forskning på hvordan en i fremtiden kan fremme friluftslivets positive aspekter, på en slik måte at det øker aktivitetsnivået i befolkningen, spesielt hos de yngste gruppene i samfunnet (Miljøverndepartementet, 2001).

1.3.2 Friluftslivsvaner

Det å definere friluftslivsaktiviteter og vaner er vanskelig da mange har ulike oppfatninger om hva som er natur og hva de legger i begrepet friluftslivsaktiviteter. Dette er også en av grunnene til at det å definere friluftsliv er utfordrende. Det jeg legger i begrepet friluftslivsvaner er hvilket forhold en har til naturen, hva en bruker den til, og hvor ofte en

benytter seg av naturen. Det handler også om hvordan vi bruker naturen og hvilke friluftslivsaktiviteter vi holder på med. I forhold til min problemstilling blir det derfor viktig for meg å se på hva mine respondenter legger i begrepet friluftsliv og friluftslivsaktiviteter.

I løpet av de siste tiårene har vi opplevd en modernisering innenfor friluftslivet, og at det tradisjonelle friluftslivet i større grad får en nedgang, mens mer ungdommelige friluftslivsaktiviteter blir mer utbredt (Tordsson, 2010). Denne utviklingen kan i fremtiden få større konsekvenser for det tradisjonelle friluftslivet (Odden, 2008). Det er derfor av interesse å se på hva som styrer ungdommens valg i dag, og om det er en sammenheng mellom sosialisering til friluftsliv og ungdommens valg av aktiviteter.

1.3.3 Oppvekst

Med oppvekst mener jeg den tiden i livet hvor oppdragelsen foregår, og den perioden før barnet begynner å løsrive seg fra foreldrenes holdninger og meninger. Løsrivelse fra foreldres holdninger og barnets behov for å kunne gjøre opp sin egen mening om ulike temaer, ved å utforske på egenhånd, skjer ofte i tenårene (Frønes, 2006). Jeg velger derfor å avgrense begrepet oppvekst til å omhandle barn og unge fra fødsel frem til de er 15 år. Det er i oppveksten primærsosialiseringen foregår, og i forhold til å danne gode vaner og interesse for friluftsliv, er sosialiseringen en viktig faktor for å lykkes med dette (Miljøverndepartementet, 2001).

1.3.4 Voksen alder

Med begrepet voksen alder mener jeg personer som er myndige, det vil si i følge norske lover en alder av 18 år (Lov om kongens myndighetsalder, 1979).

1.4 Tidligere forskning på friluftsliv

Det finnes i dag mye forskning på friluftsliv innenfor ulike temaer. Mange før meg har skrevet sine doktoravhandlinger eller hovedfagsoppgaver med tema som blant annet friluftsliv i forhold til helse, friluftsliv i skolen, friluftslivets utvikling og sosialisering til friluftsliv. For å kunne legge et større grunnlag for drøfting av mine funn i undersøkelsen, velger jeg derfor å nevne noen av avhandlingene, hva de har tatt for seg og hva de konkluderer med.

Alf Odden sin avhandling fra 2008, *Hva skjer med norsk friluftsliv?*, tar for seg utviklingstrekkene til friluftsliv de siste 30 årene, og hva som kan være årsaken til dette. Avhandlingen handler om rekruttering til friluftsliv og hvorfor det er i endring. Han konkluderer med at nedgangen i friluftslivsaktiviteter er et faktum, at de nye moderne

friluftslivsaktivitetene i større grad enn før fenger ungdommen i dag, og at nye aktiviteter som data og tv spill utkonkurrerer ute aktiviteter (Odden, 2008). En endring i rekrutteringen av ungdom og andre tiltak for å fremme friluftslivet blir derfor viktig å forske på i fremtiden, for å kunne klare å øke rekrutteringen til friluftsliv blant barn, unge og voksne (Odden, 2008).

Både Skille (2000), Vestheim (2005b) og Jakobsen (2007) har gjennomført studier med fokus på sosialisering til friluftsliv. De har i sine studier sett på hvordan deres informanter blir sosialisert inn i friluftslivet, når i oppveksten den viktigste sosialiseringen foregår, og hvilken rolle de ulike sosialiseringssinstansene har.

Vestheim (2005b) har gjennom sin studie kommet frem til at familien spiller en sentral rolle i sosialiseringssprosessen, spesielt i forhold til det tradisjonelle friluftslivet. Venner spiller også en stor rolle, og er viktig i barndommen som lekekamerater, og vil etter hvert ta over familiens rolle som turkamerater. Grunnskolen ser ikke ut til å ha vært noe viktig sosialiseringssinstans, mens høyskole har gitt hans informanter mye kunnskap, lærerrike opplevelser og erfaringer. Vestheim (2005b) mener at media har en liten rolle når det kommer til sosialisering, men at det kan være med på å trigge friluftslivslysten.

De samme funnene har Jakobsen (2007) i sin undersøkelse. Hans fokusområde i forhold til sosialisering var foreldrenes rolle og hvilken rolle grunnskolen hadde hatt for friluftslivsinteressen i dag. Utgangspunktet hans var elever som han tidligere hadde hatt i et mer tilrettelagt og utformet friluftslivssopplegg på ungdomsskolen i perioden 1998-2001. Foreldrene var viktige sosialiseringssagenter, men et annet funn han oppdaget var at eldre søsken eller naboer, også kunne fungere som gode sosialiseringssagenter i forhold til friluftsliv. Barneskolen var i noen grad blitt flinkere på det å fremme friluftslivet, spesielt etter at uteskole ble et større fokusområde. Ungdomsskolen hang fortsatt en del etter, og Jakobsen avslutter med å nevne at det i fremtiden blir spennende å se på om kunnskapsløftet kan ha hatt en påvirkning på friluftsliv i ungdomsskolen (Jakobsen, 2007). Skille (2000) har mye av de samme funnene som de andre, men det ser ut til at familien fortsatt spiller en viktig rolle i finnmarkungdommens friluftsliv i forhold til høsting og sanking.

2 Teori

Fra tidligere av var det familien som var den viktigste aktøren i forhold til å formidle friluftsliv videre til neste generasjon, men gjelder dette i dag? I denne delen av oppgaven ønsker jeg å gjøre rede for de ulike temaene i problemstillingen. Jeg ønsker å gå nærmere inn på teorien om sosialisering, friluftsliv og ikke minst sosialisering til friluftsliv. Jeg vil også beskrive moderniteten og hva som påvirker ungdommens aktivitetsvalg i dag.

2.1 Friluftsliv

På 1800-tallet og frem til i dag kan vi si at det har vært to tradisjoner for natur og friluftsliv i Norge. På den ene siden hadde vi bøndene som levde i pakt med naturen og brukte den som en ressurs for å kunne overleve. På den andre siden hadde vi borgerskapet, som bodde i byene og som ikke var i kontakt med naturen i sin hverdag (Hauger & Lund, 1996). Denne gruppen brukte naturen som en arena for rekreasjon, og tok i bruk aktiviteter som sportsfiske, fjellklatring og turer både til fots og på ski som en del av sin fritid. I dag er skillet mellom disse to turtradisjonene betydelig mindre. En grunn til dette er at samfunnet har endret seg mye siden den gang. Men uansett om en er oppvokst i by eller på landsbygde ser det ut til at alle er enig i at naturopplevelse og miljøforandring er viktige faktorer knyttet til det å drive med friluftsliv (Hauger & Lund, 1996).

Hauger og Lund (1996) skriver at ”Friluftsliv og vårt forhold til natur er personlig og miljøbettinget” (s. 23). Det de mener med dette er at hvilket miljø vi vokser opp i og hvilke holdninger familien og venner har til friluftsliv, er med på å avgjøre hvordan vi som individer forholder oss til naturen og fenomenet friluftsliv. Brudal (Referert i Hauger & Lund, 1996, s. 47) mener at ved å la barnet utfolde seg i naturen, vil det tilegne seg følelser og lære hvordan en skal forholde seg til naturen. Denne erfaringen vil en ta med seg videre i voksen alder. En vil her bygge videre på det følelsesregisteret en har erfart tidligere, og tilegne seg gode holdninger i forhold til hvordan en skal oppføre seg i den verdenen en lever i (Hauger & Lund, 1996).

I Norge har friluftsliv opp gjennom tidene blitt en del av vår kultur, og allemannsretten er en viktig forutsetning for at vi kan utøve vårt friluftsliv (Hauger & Lund, 1996).

Det tradisjonelle norske friluftslivet har i seg et verdigrunnlag bygd på naturopplevelse, naturforståelse, hensynsfull atferd og naturvennlig bruk av naturens overskudd. Gjennom friluftsliv dannes et grunnlag for miljøvernholdninger, bedre helse, økt livskvalitet og bærekraftig utvikling (Hauger & Lund, 1996, s. 60).

For at vi skal kunne ha allemannsretten i Norge er det derfor viktig at vi lærer gode holdninger og hvordan vi skal bruke naturen på en bærekraftig måte, samtidig som vi oppnår de fysiske og følelsesmessige behovene som naturen gir oss (Hauger & Lund, 1996).

I dag ser vi at det tradisjonelle friluftslivet med høstingsaktiviteter og der friluftslivet bærer preg av en nytteverdig, i større grad blir byttet ut med friluftslivsaktiviteter som skal tilfredsstillende hva vi vil, mer enn hva vi trenger. Ens egne behov for spenning, avbrekk og opplevelser, er det som styrer vårt friluftsliv i dag i mye større grad enn det har gjort tidligere (Tordsson, 2010)

2.2 Sosialisering til friluftsliv

Ordet sosialisering betyr ”å gjøre sosial” (Martinussen, 1984, s 335). Begrepet sosialisering brukes innenfor mange fagområder og kan defineres på ulike måter. Men grunnprinsippene er som regel å tilegne seg ferdigheter, kunnskap og normer for å kunne fungere sammen med andre i det samfunnet og den kulturen en er en del av (Höem, A, 1978).

Frønes (1994) definerer sosialisering som ” den prosessen som former barn til både unike individer og medlemmer av et bestemt samfunn og kultur ”(s 20). Frønes (1994) sier videre at sosialiseringen består av to sider. På den ene siden barnet, som gjennom deltakelse i det samfunnet en vokser opp i utvikler seg til å bli et selvstendig individ med sin egen unike personlighet, formet av sine omgivelser. Dette kalles også for internalisering, som går ut på at en tilegner seg sosiale normer, verdier, tanker og levemåter, slik at dette blir naturlig i forhold til det samfunnet en lever i (Frønes, 2006). I forhold til friluftsliv er det derfor viktig at familie, og da i første omgang foreldre, overfører den kunnskapen og sine friluftslivstradisjoner til sine egne barn. Dette vil sikre at barna fra tidlig av blir sosialisert inn i friluftslivet. Individer som får dette grunnlaget i barndommen, vil ha en større sjanse for å ta opp igjen dette friluftslivet i voksen alder og videreføre det til sine barn igjen, enn individer som ikke har hatt denne friluftslivssosialiseringen i hjemmet (Odden, 2006).

På den andre siden mener Frønes (2006) at hvert enkelt individ sine handlinger, verdier og normer kan være med på å påvirke samfunnet og kulturen som en er en del av. På lengre sikt vil en kunne se at samfunnet sine normer og verdier endrer seg i forhold til de holdningene og verdiene individene i samfunnet innehar (Martinussen, 1984). Etter hvert som barnet tilegner seg verdier og normer fra samfunnet vil barnet utvikle disse videre til å passe egne ønsker og behov. Gjennom denne prosessen vil individet være med på å påvirke det samfunnet en lever

i, dette er det Frønes (2006) kaller for eksternalisering. En ser blant annet dette på friluftslivet i dag, og hvordan dette har utviklet seg de siste tiårene. Individene er i stor grad med på å forme det moderne friluftslivet, slik at det passer deres personlighet og deres ønsker og behov (Odden, 2006). Odden (2006) skriver videre at en sviktende grunnsosialisering vil føre til en lavere oppslutning til friluftsliv i tiden fremover.

Primærsosialiseringen gjennom familien er den viktigste faktoren i forhold til overlevering av verdier og kultur til barnet (Frønes, 2006). Jakobsen (2007) skriver i sin hovedfagsoppgave at:

En synkende friluftslivsdeltakelse blant den voksne delen av befolkningen vil føre til at barna får mindre sosialisering til friluftsliv, noe som igjen fører til at de selv når de blir voksne, ikke har den samme friluftslivsballasten å føre videre til sine barn igjen som forrige generasjon hadde (Jakobsen, 2007, s. 13).

For å kunne sikre god sosialisering til friluftslivet er det derfor viktig å se på hvordan ulike sosialiseringsinstitusjoner er med på å påvirke friluftslivsvanene til befolkningen, og hvordan vi kan bedre disse i fremtiden.

2.3 Primær og sekundærsosialisering

Sosialiseringprosessen deles ofte inn i primær- og sekundærsosialisering. Tradisjonelt sett sier en at primærsosialiseringen foregår i hjemmet, mens sekundærsosialiseringen foregår institusjonelt på skoler, i barnehage, på arbeidsplassen, eller andre steder i samfunnet. I dagens samfunn er det slik at barna ofte begynner i barnehagen allerede i sitt første leveår, og at sosialiseringen vil skje parallelt mellom barnehage og familie under oppveksten. Det som skiller de ulike formene for sosialisering fra hverandre er rollene de ulike individene/instansene har. I familien vil en oppleve faste roller, mens ute i samfunnet vil roller til ulike individer være i endring i forhold til tid og sted (Kunnskapsdepartementet, 2007).

Primærsosialisering er i hovedsak den påvirkningen som en utsettes for i hjemmet, og er det første leddet innen sosialiseringprosessen (Frønes, 1994). Denne formen for sosialisering blir ofte betegnet som oppdragelsen (Martinussen, 1984). Primærsosialisering er med på å forme hele mennesket og vil være en del av individets identitet livet ut (Martinussen, 1999). Den franske sosiologen Pierre Bourdieu (1930-2002) mente at hvert enkelt individ får en bestemt "habitus" gjennom sosialisering (Martinussen, 1999, s 97). Begrepet habitus kan relateres til de påvirkninger og impulser som et individ blir utsatt for i samfunnet, og som igjen er med på å forme individets holdninger og måten en oppfører seg på i den sosiale sammenheng (Wilken, 2006). Hvordan et individ velger å handle i ulike sammenhenger, bestemmes i

hovedsak av primærsosialisering og hvilken sosial status en har vokst opp i (Martinussen, 1999).

Sekundærsosialisering handler om holdningspåvirkninger. Det å vedlikeholde, endre eller danne ny kunnskap, sette seg inn i andres tankegang, påvirke holdninger og selv bli påvirket av andres normer og verdier. Påvirkningene kan komme fra venner, naboer, barnehage, skole, idrettslag, jobb eller andre sosiale systemer i samfunnet (Martinussen, 1984). Samtidig som en blir påvirket, er en selv med på å påvirke andre. Gjennom hele livet vil en oppleve å bli påvirket i ulike retninger, og våres holdninger og normer blir konstant satt på prøve etter hvert som vi møter på individer med nye tankemåter og verdier. Våre verdier vil endres etter hvert som vi opplever andre verdier, og opplever en gjensidig identifisering med disse (Martinussen, 1984).

Som en ser er sosialisering med på å prege oss gjennom oppvekst og i voksen alder. Det ser ut til at den sekundære sosialiseringen må utvikle de følelsene og skape det nære forholdet som primærsosialiseringen krever for at en i fremtiden skal kunne gi et godt grunnlag for sosialisering til friluftsliv utenfor hjemmet. Sosialisering er vedvarende, og vil følge oss ut hele livsløpet (Martinussen, 1999).

2.4 Sosialiseringstanser

Det finnes veldig mange ulike sosialiseringstanser som kan ha en innvirkning på vår sosialisering til friluftsliv i oppveksten. For å begrense oppgavens omfang har jeg derfor valgt å ta utgangspunkt i noen få, som de fleste vil oppleve en påvirkning fra i løpet av oppveksten. De jeg har valgt å ta for meg er familie, venner, grunnskolen, nærturen og media.

2.4.1 Familie

Den viktigste opplæringen til friluftsliv er sosialiseringen som foregår i hjemmet av familien eller andre nære relasjoner (Odden, 2009). Vestheim sier seg enig med at familien er den største formidlingsaktøren og at friluftslivskulturen blir formidlet fra generasjon til generasjon (Vestheim, 2005a). Når en ser tilbake på barndommen er ofte familiens rolle og interesse for friluftsliv noe som dukker opp som en viktig faktor for at en i dag driver med friluftsliv (Skille, 2000; Vestheim, 2005b; Strandbu, 2000). Om foreldrene ikke lengre viser interesse for friluftslivet, vil den viktigste arenaen for sosialisering til friluftsliv gå tapt, og det er barna som må lide for dette (Miljøverndepartementet, 2001). Hvis foreldre ikke tar barna med ut i naturen, vil andre sosialiseringstanser måtte få en viktigere rolle i forhold til å sosialisere

barnet inn i friluftslivet. Om ikke, vil naturen som en del av den norske kulturen gradvis forsvinne (Miljøverndepartementet, 2001).

Det ser ut til at friluftslivet er noe en gjør sammen med familien fram til en i ungdomsårene begynner å løsrive seg fra familien, og hvor friluftslivsaktiviteter og interesse for friluftslivet stagnerer (Krangle & Strandbu, 2004). I voksen alder ser en at mange finner tilbake til friluftslivet, og at gode minner fra barndommen kan være en viktig faktor for dette (Strandbu, 2000). I flere studier er det og mange som nevner at friluftslivet er noe de ønsker å bringe videre til sine barn igjen, og at de ønsker at deres barn skal få oppleve de gledene, turene, erfaringene og kunnskapen om naturen som de selv fikk i sin barndom (Pedersen, 2003).

2.4.2 Venner

Etter hvert som barnet blir eldre vil det ut fra teorien, begynne å løsrive seg fra foreldrene og ønsker å være mer selvstendig. Turer med familien blir gradvis byttet ut med turer og friluftslivsaktiviteter med jevnaldrende (Vestheim, 2005b; Strandbu, 2000). Barnet vil etter hvert bruke mer av sin tid med skolekamerater og venner, og påvirkning fra jevnaldrende vil få en mye større betydning (Vestheim, 2005b).

Frønes (2006) hevder at sosialiseringen som skjer mellom jevnaldrende barn er mer betydningsfull enn sosialiseringen som skjer i hjemmet. Jevnaldrende har stor betydning i forhold til å utvikle hverandres evner og personlighet, forme hverandre sosialt, samt å lære hvordan en deltar i aktivitet med andre. Det er her en finner sin plass i venneflokken, lærer å tilpasse seg andre, og opplever at en må kjempe for sin posisjon. I tillegg vil en oppdage at de ulike i vennegjengen har andre meninger enn hva en selv har lært i hjemmet, det blir ofte diskusjon om hva som er rett og galt, og videre hvem det er som har rett og hvem som tar feil (Frønes, 2006).

Det finnes flere studier gjort på dette området som beskriver viktigheten av jevnaldrende i sin aktivitet. Både Skogvang (1993), Skille (2000), Vestheim (2005b) og Strandbu (2000) har gjennom sine studier komme frem til at familien er den viktigste sosialiseringsinstitusjonen til friluftsliv, men utover i ungdomsårene blir viktigheten av jevnaldrende med samme interesse mer betydningsfull.

2.4.3 Skole/ barnehage

Skole og barnehager er også viktige sosialiseringsinstitusjoner (Imsen, 2005). I følge Imsen (2005) har disse arenaene et formelt ansvar for å oppfølge og hjelpe foreldrene med

oppdragelse av barna. I dagens samfunn er ansvaret for sosialiseringen i større grad blitt fordelt mellom familien og institusjoner som barnehage og skole. En årsak til dette er at det er mer vanlig at begge foreldrene er i full jobb i dag enn før, og barna tilbringer derfor mye mer tid i barnehage, på skolen eller i skolefritidsordningen. Naturligvis vil dermed skolen få en viktigere rolle som sosialiseringsinstans også i forhold til friluftsliv (Vestheim, 2005a, s 14).

I forhold til hvilken virkning skolen har på sosialiseringen til friluftsliv, er det flere studier som konkluderer med at skolene har liten eller ingen virkning (Skogvang, 1993; Vestheim, 2005b). Vestheim (2005b) skriver at ”samtlige kan fortelle om turer i regi av skolen, men turenes innhold får til dels negativ omtale” (s.71). Sammen med dette nevner Vestheim (2005b) at friluftslivet i grunnskolen blir for snevert, for lite utfordrende og for sjeldent til at en sitter igjen med de store inntrykkene. Friluftsliv og uteaktiviteter er i dag et fast innhold i de fleste barnehager. Det er og blitt mer og mer populært med rene utabarnehager og friluftslivsbarnehager, og foreldre har stor interesse for å ha barna sine i disse. Men hvilken virkning dette har på sosialiseringen til friluftsliv finnes det i dag for lite forskning på til å kunne si noe konkret (Fjørtoft & Reiten, 2003).

Om grunnskolen er en god sosialiseringsinstans innen friluftsliv vil trolig variere i forhold til hvor mye de fokuserer på friluftsliv i undervisningen, og hvilket engasjement lærerne har for faget (Vestheim, 2005b). For mange er første møtet med friluftsliv noe de opplever på grunnskolen, det er derfor viktig at skolen fokuserer på å skape gode opplevelser, så en får mersmak for friluftslivet. I tillegg er det viktig at de gir grunnleggende opplæring i ferdigheter knyttet til friluftsliv. Ved å formidle denne kunnskapen er det større mulighet for at den enkelte benytter seg av friluftsliv og naturen ved en senere anledning (Vestheim, 2005a). Vestheim (2005,a) skriver at han har ingen tro på at skolen kan ta over den rollen hjemmet har med tanke på sosialisering til friluftsliv. Men han (Vestheim, 2005a) mener likevel det samme som Skille (2000), at friluftsliv i skolen vil ha en egenverdi der og da.

2.4.4 Media

Friluftslivet er et tema som har fått mye større fokus, både i samfunnet, i offentlige sektorer, i forbindelse med rehabilitering og behandling, som et folkehelseiltak for økt livskvalitet, og i barnehage og skolesammenheng. I tillegg er det også blitt enda flere aktører som driver med spesialisert friluftsliv i forbindelse med reise, opplevelse og rekreasjon. Derfor er det ikke rart at media også har fått et større fokus på friluftslivet og dets mangfold.

På tv i dag dukker det stadig opp nye programmer og serier med aktiviteter forbundet med friluftsliv. En finner alt fra dagsturer til mer ekstreme ekspedisjoner. Det fokuseres både på det tradisjonelle friluftslivet med turgåing og opplevelsen av ro og sosialt fellesskap, samt de mer ekstreme grenene som for eksempel ekstremsportveko, som arrangeres på Voss hver sommer. Det finnes og mange friluftsmagasiner på markedet, blant annet "Ute" og "Friluftsliv" som forteller om det generelle friluftslivet, og gir mange tips om turer og utstyr. Men en finner også de magasinene som spesialiserer seg mer på ulike grener inne friluftsliv, "Klatring", "Terrengsykling" og "Padling" er eksempler på noen av disse.

Er det oss som individer som former media sin formidling av friluftsliv, eller har media en innvirkning på våre friluftslivsvaner?

Mange hevder at media kan gi en annen oppfatning av virkeligheten en hva den egentlig er (Horgen, 2010). I følge Horgen (2010) vil friluftslivsmidlene i liten grad gjenspeile hvilke aktiviteter som er mest vanlig i friluftslivssammenheng, men at media kan være med på å vise ulike trender innenfor friluftslivet er nok nærmere sannheten. Friluftslivsmidlene kan på mange måter fungere som en sosialisering sin instans og har en viktig rolle i forhold til å formidle kulturelle verdier, og hva som er "det riktige friluftslivet" (Horgen, 2010). Horgen konkluderer i sitt innlegg med at media til en viss grad er med på å prege vårt friluftsliv.

Mange er svær opptatt av å være trendy og oppdatert i forhold til hva som er "kult". For disse er det viktig å identifisere seg med aktiviteter, og spesielt da de ekstreme og actionpregete friluftslivsaktivitetene som media fremstiller. En årsak til dette kan være at de ønsker å synliggjøre seg selv for andre, og få en viss status i venneflokken eller blant kollegaer. Derfor kan media til en viss grad være med på å styre våre aktivitetsvalg i dag. Vi kan derfor si at media i dag fungerer som en sosialisering sin instans til friluftsliv, og at de som er med på å prege media sitt innhold bør være klar over dette.

2.4.5 Naturomgivelser/ bosted

I følge Krange og Strandbu (2004) er det barn og ungdom fra primærnæringene som er mest aktive i forhold til turer i skog og mark. En forklaring på dette kan være at barn med foreldre som er bønder, skogsmenn eller fiskere er bosatt slik at de har god tilgang på naturen. Gjennom Krange og Strandbu (2004) sin undersøkelse kom de frem til at andelen av befolkningen som er aktive turgåere stiger samtidig som befolkningstettheten synker. Jo mindre sted en bor på, jo mer benytter en naturen til turgåing.

Naturen i nærmiljøet har en viktig rolle i sosialiseringen til friluftsliv (Vestheim, 2005b). Den naturen en vokser opp i preger i stor grad friluftslivsaktivitetene en driver med i voksen alder. Er du vokst opp med høye fjell og kyst vil disse faktorene påvirke dine friluftslivsvalg, mens individer som vokser opp med innlandsskog og tjern ofte trekker mot aktiviteter preget av denne naturen (Vestheim, 2005b). Det er og tydelige skiller i bruk av friluftsliv mellom ungdom fra by og bygd. I studiet Storbyungdom - natur og friluftsliv (Strandbu, 2000) kom en frem til at en stor del av byungdommen tok i bruk naturen, men at det var skiller i forhold til hvor i byen en vokste opp. Vestkantungdommen gikk mer på tur enn østkantungdommen, og de som bodde i utkanten av byen brukte naturen mer enn de som bodde i bykjernen. Naturen blir i stor grad brukt som rekreasjon og friområde blant byungdommen (Strandbu, 2000), mens hos bygdeungdommen er høstingsaktiviteter, jakt og fiske mer fremtredende (Skille, 2000).

2.5 Ungdom, Modernitet og Friluftsliv

På 1900 tallet vokste modernitetsteoriene opp og frem (Odden, 2008). Teoriene tar for seg de sosiale og kulturelle endringsprosessene som vi finner i den industrialiserte delen av verden. I dag mener man at vi nå befinner oss i en ny fase av moderniteten, som Odden (2008) sier, en ”ny modernitet”. Utviklingen i det samfunnet vi lever i går raskt, og det er viktig å følge med i tiden for at en selv blir med i utviklingen som skjer rundt oss. En bruker ofte begrepet modernitet som en samlet betegnelse for de endringene som danner en overgang fra det tradisjonelle til de levevaner og aktiviteter som preger samfunnet i dag (Tordsson, 2010).

Alf Odden (2008) sier at den nye moderniteten kan ”identifiseres med stikkord som individualisering, globalisering, kulturell frisetting, utleiring av tid og rom, nye former for risiko, forvitring av samfunnsinstitusjoner, omstrukturering av arbeidslivet, endrete familiestrukturer, globale miljøtrusler m.m.” (s. 235). Dette er utviklingstrekk som er med på å skille den nye moderniteten fra den gamle, da den gamle var preget av mer stabile rammer. Samfunnets moraler, struktur og utvikling er i stor endring, og denne endringen skjer relativt raskt. Dette kan være utfordrende for den unge generasjonen som vokser opp i dag, og som skal bli en del av det ”nye” samfunnet. Denne generasjonen vil komme til å møte på mange andre utfordringer enn deres foreldre gjorde i sin ungdomstid. Ungdomstiden og utviklingen bærer større preg av individualisering. De unge må selv velge sin vei her i livet og prøve ut det nye. De kan ikke følge sine foreldres valg og tradisjoner på samme måte som de tidligere generasjonene har kunnet gjort opp gjennom (Bischoff, 1998). Disse store endringene i

samfunnet er også med på å påvirke det norske friluftslivet, og er en årsak til at vi i dag opplever endringer i aktivitetsvanene til den norske befolkningen (Bischoff, 1998).

Det norske friluftslivet er i endring (Odden, 2008). Vårt aktivitetsmønster har gjennomgått en del endringer de siste tiårene, og særlig ungdommen i dag er i ferd med å bryte ut av det tradisjonelle friluftslivet og velger nye aktivitetsformer (Bischoff, 1998). Oppslutningen til det tradisjonelle friluftslivet er på vei ned, mens de nye aktivitetene opplever en økning, og det dukker stadig opp flere, mer spesialiserte grener innenfor friluftsliv. Våre valg i dag, og da spesielt ungdommens valg bærer større preg av refleksjon og overveielse. Våre handlinger skjer på bakgrunn av refleksjon fremfor å velge det tradisjonelle. I forhold til friluftsliv gir dette utslag i at en velger bort det tradisjonelle for å finne ut av de nye mer moderne formene for friluftsliv (Bischoff, 1998).

Dagens ungdom tenker annerledes enn tidligere, og samfunnets forventninger til dem har endret seg (Bischoff, 1998). Samfunnet i dag gjør at ungdommen er mer fristilte enn før, og har derfor lettere for å gå egne og nye veier. I tillegg er menneske som enkeltindivid blitt et mer personlig prosjekt enn et samfunnsansvar, og det er din egen oppgave å finne ut hvem du er og hva du vil bli. Våre valg har derfor lettere for å bli styrt av hva hvert enkelt individ føler er meningsfylt og betydningsfylt for dem (Bischoff, 1998). En kan tolke det slik at ungdommen i dag velger andre aktiviteter enn de tradisjonelle, fordi de nye aktivitetene kanskje virker mer meningsfulle eller betydningsfulle for dem. Odden (2008) er ening med Bischoff (1998) i at ungdommen velger aktiviteter for å forme sitt eget individ, og at de aktivitetene de driver med er med på å fortelle andre hvem en er som menneske, og til dels hvilken klasse en tilhører. Samfunnet byr på mange nye utfordringer, det er derfor viktig at ungdommen velger å eksperimentere med ulike sjangre, arter og aktiviteter for å finne ut hva en liker, hvem en er som person og hvordan en ønsker å fremstille seg selv for resten av samfunnet (Bischoff, 1998).

3 Metode

I dette kapitlet ønsker jeg å gjøre rede for de valgene jeg har tatt med tanke på metode, hvordan jeg kom fram til mitt utvalg, og andre valg jeg har gjort i forhold til utforming av undersøkelse og gjennomføring av denne. Undersøkelsen tar utgangspunkt i fire individer som nå går årsstudium i friluftsliv ved Høgskolen i Hedmark, avdeling Elverum. Hensikten med undersøkelsen er å se på hva som har vært avgjørende for deres interesse for friluftsliv i dag, deres valg av friluftslivsaktiviteter, og hvordan de ulike sosialisering sinstansene kan ha hatt en påvirkning på deres friluftsliv i oppveksten.

3.1 Valg av metode

Ved valg av metode var jeg veldig usikker på om jeg skulle ta i bruk kvantitativ eller kvalitativ tilnærming. Alle metoder har sine fordeler og ulemper. Det er derfor viktig å se på hvilken metode som kan være best for meg som forsker å benytte for å komme frem til et gyldig svar på mitt problemområde. Jeg ønsket å finne årsaken til et fenomen, og å kunne forklare hvordan friluftsliv i oppveksten henger sammen med friluftsliv i voksen alder. Dette er et veldig bredt og individuelt tema da hvert enkelt individ vil oppleve friluftslivet på ulik måte. Om jeg velger spørreundersøkelse med forhåndsbestemte spørsmål og svaralternativer kan jeg risikere at mange nyanser og viktige detaljer ikke kommer til synet (Jacobsen, 2010). Siden friluftslivet er så individuelt og personlig vil det og være vanskelig for meg å kunne utforme spørsmål som passer hver enkelt. Ved å ta i bruk kvalitativ metode vil jeg kunne ha en dialog med hvert enkelt intervjuobjekt, komme frem til viktig informasjon og få en bedre forståelse for deres valg av friluftsliv. Risikoen ved en slik tilnærming er at det er begrensninger på hvor mange en kan intervjuer da dette er en tidkrevende prosess (Jacobsen, 2010). Valg av respondenter vil derfor være avgjørende for resultatet og konklusjonen jeg kommer med. Ved en kvantitativ tilnærming er det mulig å få svar fra mange informanter, men som sagt kan viktige detaljer og nyanser forsvinne. Etter mye frem og tilbake har jeg derfor valgt å gå videre i forskningen ved å ta i bruk en kvalitativ tilnærming.

3.2 Kvalitativ forskning

Når en skal gjennomføre en undersøkelse er det viktig at en velger den metoden som passer best i forhold til undersøkelsesopplegget, og hvilken data det er vi ønsker å hente inn

(Jacobsen, 2005). Jeg har i min oppgave valgt å gjennomføre en kvalitativ undersøkelse da denne metoden egner seg når en ønsker å få en forståelse for et fenomen (Jacobsen, 2005).

I denne oppgaven har jeg valgt å bruke individuelle intervju som min undersøkelsesmetode. Jeg ønsker å finne ut i detalj hvordan ulike individer ser på friluftsliv som en del av sin tilværelse, hva som gjør at de trives så godt i naturen, og hvilken tidligere erfaring og opplevelser de ulike har i forhold til bruk av naturen og utøvelse av friluftsliv. Ved å hente inn denne informasjonen kan jeg trekke paralleller i forhold til deres bruk av friluftsliv og de ulike sosialiseringsinstansene vi har, samt friluftslivet deres i dag sammenlignet med friluftslivet i oppveksten. Ved innsamling av kvalitativt data er det ofte datainnsamlerens hensikt å få en forståelse for fenomenet, mens ved en kvantitativ tilnærming er det å forklare årsakssammenheng målet med innhenting av data (Jacobsen, 2005).

Det åpne individuelle intervju egner seg når en skal undersøke relativt få enheter, når vi er interessert i hva hver enkelt har å si, når vi ønsker å vite hvordan den enkelte fortolker og legger mening i et spesielt fenomen, og vi ønsker å få en forståelse for fenomenet (Jacobsen, 2005). Da jeg ønsker å vite hvem det er, eller hva det er som påvirker individer til å drive med friluftsliv (fenomenet), velger jeg derfor å ta i bruk det individuelle åpne intervju som min metode for å samle inn kvalitativ data på.

Å gjennomføre åpne individuelle intervju gjør at intervjuer og respondent blir sittende sammen i en tett dialog (Jacobsen, 2005). En kan velge å ha intervjuet ansikt til ansikt, via telefon eller over internett. Hver og en av disse metodene har sine sterke og svake sider. Det er derfor viktig å finne den metodene en mener fungerer best i forhold til den informasjonen en søker, og de mulighetene en har i forhold til å komme i kontakt med sine respondenter (Jacobsen, 2005). Jeg valgte å gjennomføre dette intervjuet ansikt til ansikt med hver og en av mine respondenter. Jeg kunne også valgt å intervju via telefon eller over internett, men da er det større fare for at respondenten ikke klarer å åpne seg på samme måte som når en sitter ovenfor hverandre. Det er og mulig at respondent ikke blir fortrolig ved å intervjues over telefonen, og det er lettere å pynte på sannheten når en ikke ser hverandre. Det er ikke alltid at dette stemmer, men i forhold til temaet i min oppgave tror jeg at jeg får mest ut av å intervju mine respondenter ansikt til ansikt.

3.3 Utvalg

Hvordan en velger ut enheter til intervju kan ha mye å si for undersøkelsens pålitelighet og troverdighet (Jacobsen, 2005). Kvalitative undersøkelser og analysering av data er ofte svært tidkrevende, derfor er det viktig at en tenker gjennom hvor mange en ønsker å intervju i forhold til hvor mye tid en ønsker å bruke på analysering av innhentet data (Jacobsen, 2005). For mye analyseringsmaterieell gjør at det blir vanskelig å tolke helheten på en fornuftig måte (Jacobsen, 2005).

Siden jeg studerer på Høgskolen i Hedmark ved avdeling Elverum, hvor vi i dag har årsstudium i friluftsliv, velger jeg å intervju noen individer fra denne klassen. Dette er en gruppe som selv har valgt å gå videre å studere friluftsliv, og som jeg antar har stor interesse for friluftsliv og naturen. Jeg har valgt å gjennomføre mitt kvalitative intervju med 4 personer fra denne klassen. Ved å gjennomføre undersøkelsen så sentralt i forhold til hvor jeg selv befinner meg, sparer jeg tid og penger på reise.

Intervjuene gjennomføres på høgskolen, og jeg kommer til å bruke fasilitetene ved Terningen arena som utgangspunkt. Terningen arena er navnet på høgskoleavdelingen i Elverum. Jeg velger å bruke høgskolen da både jeg og mine respondenter er kjent med denne. Dette kan skape trygghet og en mindre nervøs og anspent atmosfære. Jeg ønsker å intervju 4 individer, da jeg tror dette vil være et passelig antall respondenter for at jeg skal få en forståelse for fenomenet friluftsliv og ulike instanser rolle ved sosialisering til friluftsliv. Jeg ønsker å intervju 2 gutter og 2 jenter for å ha variasjon.

3.4 Intervjuguide

Jeg har valgt å gjennomføre et intervju med sterk strukturingsgrad. Med dette mener jeg at det på forhånd er utarbeidet spørsmål som kommer i en fast rekkefølge. Selv om jeg har valgt å utarbeide intervjuguiden på denne måten, lar jeg respondenten få styre samtalen så lenge de ikke snakker seg bort fra mitt tema. I gjennomføringen av intervjuene har vi derfor hoppet frem og tilbake i intervjuguiden, alt ettersom hvordan mine respondenter velger å svare på spørsmålene. Temaene blir derfor ikke tatt opp i den rekkefølgen som jeg har satt i intervjuguiden min, men å la mine respondenter snakke fritt skaper mer flyt i vår dialog. Selv om mange mener at en intervjuguide med sterk strukturingsgrad begynner å nærme seg mer en kvantitativ tilnærming (Jacobsen, 2005), mener jeg likevel at dette er kvalitativ metode, da mine respondenter svarer på alle spørsmålene med egne ord.

3.5 Gjennomføring av intervju

Før intervjuet ble det gjennomført prøveintervju på et individ som har stor interesse for friluftsliv, og som derfor passer inn under mitt utvalg. Jeg valgte å gjennomføre dette prøveintervjuet for å se hvordan han tolket spørsmålene mine, om jeg eventuelt måtte omformulere dem, og for å se hvor lang tid dette intervjuet kom til å ta. Etter prøveintervjuet satt vi oss sammen for å gjøre noen få justeringer og sette opp spørsmålene i en mer naturlig rekkefølge.

I forkan av intervjuene ble det reservert et grupperom i en rolig del av Terningen arena, hvor det er lite gjennomfart fra andre studenter. Jeg fikk også en lydopptaker til disposisjon de dagene hvor intervjuene ble gjennomført. Fordelen ved å bruke en lydopptaker er at forskeren ikke trenger å notere hele tiden, men får mulighet til å ha en mer naturlig dialog mellom seg og respondent, og bedre øyekontakt. Samtidig vil lydopptakeren hente inn alt som blir sagt i intervjuet (Jacobsen, 2005). Alle mine respondenter ble på forhånd spurt om det var greit at jeg brukte lydopptaker. Det var ingen som stilte seg negativt til dette, og det virket som alle var komfortable med situasjonen. Intervjuene ble gjennomført i månedsskiftet februar/mars 2012.

Før gjennomføringen av intervjuene gav jeg både skriftlig og muntlig informasjon til samtlige av mine respondenter om hva min bacheloroppgave omhandlet og intervjuets innhold. De fikk også opplyst at det som ble sagt i intervjuet var anonymt, men at alt de sa kunne bli brukt i oppgaven min. De ble og informert om at det var frivillig å bli intervjuet.

3.6 Behandling av data

Intervjuene av mine respondenter ble tatt opp på en lydopptaker for så å bli transkribert til en skriftlig tekst. Etter et intervju sitter en ofte igjen med flere timer med samtaler. Å transkribere et intervju vil gjøre databehandlingen og analysering av data mye enklere for forskeren (Jacobsen, 2005). Med transkribering slipper en å spole seg frem og tilbake i samtalen, men i stedet bla opp på sidene og sette markeringer i marginen til senere dataanalyse. Dette er tidsbesparende og gir en mye bedre struktur i arbeidet (Jacobsen, 2005).

Lydopptaket i mine intervju er gode, men det har likevel vært utfordrende å tolke informasjonen grunnet de ulike dialektene, og at mine respondenter til tider mumler når de blir usikre på hva de skal svare.

Ved transkriberingen valgte jeg først å skrive alt som ble sagt ordrett. Deretter har jeg gjort enkelte endringer ved å fjerne ord som ”hm”, ”eee”, og lange pauser da jeg ikke har sett dette som relevant for tolkningen av resultat og drøfting i min oppgave. Deretter oversatt jeg alle tekstene til bokmål. Grunnen til at jeg gjorde dette var blant annet for at oppgaven og det som ble sagt i intervjuene skal bli lettere for den som leser teksten og forstå, i tillegg vil dette være med på å anonymisere mine respondenter. Selv om jeg nevner at mine respondenter kommer fra indre Østlandet, Vestlandet og Trøndelag ønsker jeg likevel å prøve å gjøre dem og deres intervju så anonyme som det lar seg gjøre, uten å påvirke innholdet i min oppgave.

Transkriberingen av intervjuene ble gjort bare noen timer etter gjennomført intervju. Dette gjorde at det ble lettere for meg å samkjøre mine notater med det som ble sagt på lydbåndet, og gjennom dette, få frem i den nedskrevne teksten hvordan mine respondenter oppførte seg i de ulike delene av samtalen. Jeg mener at å transkribere intervjuet så tidlig som mulig etter gjennomføring av intervju, vil være med på å gjøre det lettere å huske hva som ble gjort og sagt i samtalen. Disse små faktorene kan være viktig for videre tolkning og analysering av råmaterialet (Jacobsen, 2005).

Etter transkriberingen kategoriserte jeg den innhentede dataen i de kategoriene jeg hadde i min intervjuguide. Dette vil gjøre det lettere for meg å gå inn i teksten til de ulike respondentene og se på hva de ulike har sagt og mener om de forskjellige temaene i intervjuet. Ved å sette en god struktur i transkriberingen, vil det være lettere for meg i drøftingen å sammenligne hva de ulike respondentene mine har sagt, og diskutere mine funn opp mot tidligere forskning og teori.

3.7 Etiske forhold

I forkant av intervjuet var jeg inne i klasserommet til årsstudium friluftsliv for å informere om hvem jeg var, hva jeg studerte og hva min bacheloroppgave omhandlet. Når jeg hadde avtalt med de ulike respondentene når og hvor intervjuet skulle foregå, gav jeg dem et skriv om hva min oppgave omhandlet (Vedlegg nr, 3). Dette for at de også skriftlig skulle få en forståelse av hva deres svar skulle brukes til. Før jeg slo på lydopptakeren fikk de også utlevert en samtykkeerklæring (Vedlegg nr, 2). I denne ble de informert om at intervjuet var frivillig, at alt som blir sagt er anonymt, men at det de sier vil bli brukt i min bacheloroppgave. De fikk opplyst at de ikke trengte å svare på det de ikke ønsket, og at de kunne gi seg når som helst i intervjuet. For å sikre mine respondenters anonymitet, har jeg også gitt dem fiktive navn i resultatet og drøftingen.

3.8 Reliabilitet og validitet

Med validitet menes det at de resultatene som en kommer frem til i en undersøkelse, må være relevant og gyldig for problemområde eller problemstilling i oppgaven (Dalland, 2007).

Reliabiliteten går mer på påliteligheten til gjennomføringen av undersøkelsen, at dette er blitt gjort på en korrekt måte og at en må angi eventuelle feilkilder som kan ha påvirket resultatet (Dalland, 2007). Som forsker er det viktig at en hele tiden har et kritisk blikk på hvor gyldig og pålitelig den informasjonen vi innhenter er (Jacobsen, 2005).

I etterkant av intervjuene har jeg reflektert over hvordan jeg presenterte oppgaven. Det er en mulighet for at det jeg fortalte om mitt tema for oppgaven og min problemstilling kan ha hatt en innvirkning på hvordan mine respondenter har svart. Men samtidig tenker jeg at det kan være greit for de som blir intervjuet å vite litt om bakgrunnen for intervjuet. Den informasjonen jeg har gitt dem i forkant av intervjuet kan derfor ha fått dem til å reflektere mer over sin oppvekst og erfaringer fra friluftslivet. I etterkant av intervjuet ser jeg også at det er informasjon som kunne vært relevant for min oppgave som jeg ikke har klart å få tak i. Blant annet ser jeg at det kunne vært interessant å stille spørsmål i forhold til hvilket friluftsliv foreldrene utøver og hvor aktive de er i friluftslivet. Ved å se på dette kunne jeg fått en bedre forståelse for hvordan friluftslivet til foreldre kan være med på å påvirke barnas aktivitetsvalg.

Mitt valg av respondenter er med på å påvirke hvilken data det er jeg samler inn. Når jeg valgte respondenter fra årsenhet friluftsliv, tok jeg utgangspunkt i at det skulle være to gutter og to jenter. Jeg kunne ha vektlagt flere faktorer som blant annet hvor i landet de kom fra og hvilket friluftsliv de hadde interesse for. Men grunnet den tiden jeg hadde til rådighet for å velge respondenter, og for å gjøre det mindre krevende å velge utvalg, ble mitt utgangspunkt å ha to jenter og to gutter. I ettertid ser jeg at jeg i større grad kunne brukt klasseforstanderen til å hjelpe meg å finne mer spesifikke respondenter ut i fra bosted, interesser og kjønn. Selv om jeg ikke gikk spesifikt inn på hvilken form for friluftsliv de ulike i klassen hadde, viser det seg at mine respondenter har svært ulike friluftslivsinteresser. Noe som jeg tror har vært med på å skape en bedre diskusjon i drøftingen min.

Jeg vil tro at min tidligere erfaring og kunnskap om friluftsliv kan være med på å styrke validiteten. Ved å ha erfaring og interesse for friluftsliv, vil det være letter for meg å kunne sette meg inn i deres engasjement for friluftslivet og deres erfaringer. Men samtidig er det viktig at jeg prøver å forholde meg mest mulig objektiv under intervjuet så jeg ikke styrer

samtalen for mye i den retningen jeg forventer at den skal gå i. Da kan det hende at jeg mister relevant data.

Flere av mine kilder er tidligere hovedfagsoppgaver eller doktoravhandlinger. I de fleste tilfeller har jeg valgt å finne primærkildene i disse oppgavene, og hentet min informasjon derfra. Men jeg har også bruk informasjon direkte fra disse avhandlingene. Reliabiliteten til det jeg legger frem i min oppgave kan derfor bli påvirket av hvorvidt reliabiliteten til teorien og konklusjonen som fremlegges i disse oppgavene er god eller ikke.

4 Resultater

Nedenfor vil jeg presentere fire historier knyttet til sosialisering til friluftsliv og de ulike sosialiseringsinstansenes rolle i mine respondenters oppvekst. For å anonymisere mine respondenter velger jeg å gi dem fiktive navn. Valg av navn gjorde jeg ved å gå inn på statistisk sentralbyrå og se på hvilke to jentenavn og guttenavn som var mest vanlige i 2011, og har brukt disse på mine respondenter (SSB, 2012).

4.1 ”Emil”

Emil er en 19 år gammel gutt fra Hedmark. Han har vokst opp med skog og fiskevann i nærheten og har stor interesse for det meste som har med jakt og fiske å gjøre. Hovedsakelig fisker har her i Hedmark etter gjedde og abbor, men vil gjerne også prøve ut fjellfiske etter ørret. Friluftsliv har alltid vært en del av hans tilværelse og det er hovedsakelig familien som får æren for dette. Men han har også vært medlem i speideren. Så det har blitt en del turer og aktiviteter i forbindelse med dem. Friluftslivet i oppveksten bærer preg av hyttetilværelse med lange dagsturer og ellers mange søndagsturer opp gjennom. Emil beskriver begge foreldrene som svært interessert i friluftsliv og det å bruke naturen, men de turene som har satt størst spor i Emil sitt minne, og som har preget hans friluftsliv, er turer sammen med faren og broren.

Har vel ikke gjort så mye med hele familien, har ofte vært pappa og broderen og sånt... Pappa er litt mer ekstrem enn mamma...[...] mamma klarer seg fint med hytte, mens pappa er litt tøffere og vil ligge i telt og sånt.

4.1.1 Begrepet friluftsliv

På spørsmålet om hva han mener inngår i begrepet friluftsliv, vinger han litt på hvor grensen mellom friluftsliv og ikke-friluftsliv går, men svarer til slutt:

Friluftsliv for meg er med engang du er ute i naturen, altså utenfor tettbygde strøk. For meg er sykling i skog friluftsliv selv om mange ville kalle det sport, men for meg er det friluftsliv. [...] alt du gjør ute, så lenge det ikke er motorisert da.

4.1.2 Familiens rolle

Som nevnt ovenfor har familien vært de som har tatt han med på turer og gitt han den friluftslivsinteressen han har i dag. Mange av turene de var på var lite frivillige, og det var ikke alltid de unge i familien var like begeistret for dette. Men når han nå tenker tilbake på det, er han veldig glad for det i dag. De siste årene har tiden han har brukt ute i marka vært betraktelig mindre enn for bare noen år tilbake, og mens han snakker om dette får jeg en

følelse av at han har dårlig samvittighet for dette. ”Ofte tenker jeg at jeg skammer meg for at jeg ikke bruker det mer, for det er jo så enkelt, ja bare det å gå ut...”. Men han håper at å studere friluftsliv, og få nye venner som har samme interesse, skal gjøre det lettere å komme seg ut på tur fremover.

4.1.3 Venner og jevnaldrendes rolle

Skolekamerater og jevnaldrende i nærområdet har ikke hatt så stor rolle i hans friluftslivsaktiviteter, men gjennom speideren har han fått den vennekretsen som han har opplevd friluftslivet sammen med. De fleste av turene sammen med kamerater har ofte vært turer som speideren har arrangert, så det har vært lite kammeratturer i oppveksten på eget initiativ. På videregående ble turer med kamerater enda sjeldnere, spesielt siden det ikke var mange som hadde interesse for friluftsliv, men dette året har det blitt annerledes. Han har blitt interessert i andre former for friluftsliv på grunn av studiekameraters interesser. Her kommer han med eksempler som jakt og frikjøring. Friluftslivet har derfor spilt en viktig rolle i forhold til hvilke venner han har i dag.

4.1.4 Grunnskolen sin rolle

På grunnskolen nevner han at de hadde et par overnattingsturer, og at de på barneskolen var en del i skogen ved siden av skolen og herjet. Han føler ikke at den type friluftsliv de opplevde på grunnskolen har gitt han noen form for kunnskap som han har hatt brukt for i senere tid, men han tror likevel at disse turene bare har vært positive opplevelser som kan ha gitt mersmak for det å være ute og ta i bruk naturen.

4.1.5 Media sin rolle

På spørsmålet om hvordan han føler media fremstiller friluftsliv stopper han opp og er usikker på hva det er jeg mener med dette, så jeg kommer med enkelte eksempler som allsidighet, tradisjonelt friluftsliv, ekstremt, helsefremmende med mer.. Når han da får tenkt deg litt om svarer han:

Ja, føler det stort sett er veldig ekstremt da, men det er jo også det som frister meg. Spesielt sånn Monsen-opplegg, frikjøring og toppturer frister veldig.[..] men også for all del mye herlig fiske og jakt, frister kjempemye.

I tillegg til å se ulike tv programmer abonnerer han på magasiner som Villmarksliv og Jakt og fiske, men innrømmer at han egentlig er veldig dårlig på å lese disse magasinene. Av og til dukker det opp turer og historier som frister og som han ønsker å prøve ut selv. Det står og litt kunnskap som en plukker opp, og kan få brukt for ved en senere anledning.

4.1.6 Nærturens betydning

Nærturen har nok hatt en innvirkning på friluftslivet til Emil, spesielt med tanke på jakt og fisket, mens vanlige skogsturer er han mindre begeistret for. Men selv om han liker friluftslivet i Hedmark ser han ikke bort fra å flytte litt på seg.

[...] fiske etter ørret som en finner oppe på fjellet er jeg gjerne klar for å prøve ut. Det hadde vært kult å være mer oppe på fjellet i forhold til at det er bratt og kjøre ski og sånn da, det er det ikke så mye av her i området.

4.1.7 Viktigste rolle for sosialisering til friluftsliv i fremtiden

På det siste spørsmålet mitt om hvem han mener har størst ansvar i forhold til å formidle friluftslivet videre, og hva som må til, svarer han at foreldre og oppvekst har mye å si for barnas interesse for friluftsliv. En holdningsendring til foreldre ville vært det beste for å få flere til å ta i bruk naturen, men samtidig er det vanskelig å nå frem til foreldre. Derfor mener Emil at skolen er en viktig arena hvor en kanskje kunne benyttet friluftsliv på en bedre måte, og fått mer friluftsliv inn i skoleverket. ”Reise mer på tur slik at folk skjønner at dette er gøy kanskje?”. En del organisasjoner som DNT har også mye bra, men ofte er det de som allerede har interesse for friluftsliv som benytter seg av tilbudene til disse turorganisasjonene. Konklusjonen til Emil blir derfor at bedre friluftslivstilbud og mer friluftsliv i skolen ville vært det enkleste å få til, og det som en bør satse mer på i fremtiden.

4.2 ”Emma”

Emma er en 22 år gammel jente fra Rogaland. Fra hun var liten av har hun hatt interesse for friluftsliv, spesielt vinterfriluftsliv som skikjøring og skiturer. Familien har også tatt henne med på turer både i påsken og i vinterferier, noe som kan være årsaken til at hun i dag er så glad i vinterfriluftslivet. I tillegg til å trives med vinterfriluftsliv og turer til fots har hun også fått interesse for hundekjøring, noe som kom etter et år på folkehøgskole. Om sommeren drar hun gjerne på vandreturer i lyng og i hei.

4.2.1 Begrepet friluftsliv

På spørsmålet om hva hun mener inngår i begrepet friluftsliv svarer hun:

Det å være ute i marka, ja ute i naturen og utnytte seg av den da. Typisk konkurranse og sånt inngår ikke mener jeg, og det å kjøre til en plass, stoppe opp, og stå langs veien, det synes jeg heller ikke inngår i friluftsliv.

Ut fra dette fikk jeg derfor forståelsen for at friluftsliv må handle om det å være aktiv i naturen og det å komme seg til områder som er lite berørt av menneskelige inngrep. Konkurranse er

heller ikke noe som Emma føler har en plass i friluftslivet, og at det er konkurranse som skiller det som er friluftsliv fra hva en betegner som sport.

4.2.2 Familiens rolle

Familien har hatt en veldig sterk rolle i forhold til å påvirke Emmas interesser for friluftsliv. Hadde det ikke vært for at dem presset henne til å bli med på turer, er det ikke sikkert hun hadde hatt samme interesse i dag.

[...] mine første minner fra friluftsliv, da satt jeg og gråt på en stein. Åååå, uff, det var helt forferdelig. Det var ganske harde kår, men nå elsker jeg jo friluftsliv.

Hun sier videre at heldigvis gikk det rette veien, hadde de presset henne for mye kunne det jo hende at hun i dag hadde mislikt alt som har med friluftsliv å gjøre. ”[...] det tok ikke mange år før jeg synes det var gøy selv”. Under oppveksten dro familien ofte sammen på lange dagsturer, men hadde som regel base i en hytte som de hadde tilgang på. Det var som regel vinterturer de dro sammen på, og reise ofte opp på Haukeli og Hardangervidda.

4.2.3 Venners rolle

Når hun flyttet hjemmefra og begynte på videregående ble det mindre turer. Hun opplevde ikke at det var noen på videregående som hadde de samme interessene som henne. Hun prøvde innimellom å få med seg venner på tur, men på spørsmålet om det er noen venner som har introdusert henne til nye aktiviteter kommer det et klart og tydelig ”nei”. Derfor var det heller ikke før hun etter videregående valgte å gå et år på folkehøgskole, at hun traff nye venner med de samme friluftslivsinteressene som hun selv. Valg av folkehøgskole var helt tilfeldig, men har gjort at hun i dag har stor interesse for hundekjøring og har fått venner med samme interesse.

4.2.4 Grunnskolens rolle

Det kommer heller ikke frem i intervjuet at grunnskolen har hatt noe særlig å si for hennes friluftslivsinteresser i dag. Etter litt betenkningstid på om hun husker noen turer fra grunnskolen, kom det frem at de i overgangen fra syvende til åttende klasse hadde hatt en leir hvor disse klassetrinnene skulle bli kjent med hverandre. Da bodde de på et leirsted i et par dager hvor det ble arrangert aktiviteter og turer. Men når skolen arrangerte slike turer og friluftslivsdager var det mange som skulket skolen eller var syke akkurat på disse dagene.

4.2.5 Media sin rolle

På spørsmålet om hvordan hun opplever at media fremstiller friluftsliv svarer hun:

Ekstremt. [...] det der 71° Nord og lignende, det blir liksom tilgjort. Blir litt feil fokus, det er veldig fokus på det der å alliere seg, og lite på akkurat hvor tungt det faktisk er å gå på de toppene. [...] ikke noe fokus på naturopplevelsene som en faktisk får på slike turer.

Grunnet dette fokuset føler hun heller ikke at media har påvirket hennes interesse for friluftsliv. Jeg valgte derfor å spørre henne om hva hun mener media burde fokusert mer på, i forhold til formidling av friluftsliv. Hun var litt usikker på hva som kunne vært riktig fokus, da hun mente tradisjonelt friluftsliv lett kan bli for kjedelig på tv, men at media på en eller annen måte burde fokusere på å oppfordre folk til å oppsøke naturen selv, kanskje kunne vært noe å satse på.

Emma leser en del friluftslivsmagasiner som Friluftsliv, UT og Hundekjøring, og mener disse bladene er med på å gi henne tips og råd i forhold til fine turområder og turutstyr, samt informasjon om turer som arrangeres i sitt nærområde. Hun har ennå ikke prøvd ut noen av turene hun leser om, men håper at hun etter dette året får muligheten til å dra på flere turer enn hun har gjort hittil.

4.2.6 Nærturens betydning

I forhold til nærturen har ikke den hatt så veldig mye å si for hennes interesse for vinterfriluftslivet. Men hun tror oppveksten og de turene familien dro henne med på, har hatt mye å si for hennes friluftsliv i dag. Samtidig sier hun at det er mye fin skog der hun kommer fra og at mulighetene for å drive med friluftsliv absolutt er til stedet i hennes nærmiljø:

Jeg kan jo utnytte de områdene jeg har. Jeg kommer jo fra veldig landlige, lite bebodde strøk da, så jeg går selvfølgelig mye i skogen da. Men for å gjøre akkurat det jeg syns er kjekkest, som er ski, så må jeg reise.

4.2.7 Viktigste rolle for sosialisering til friluftsliv i fremtiden

På mitt siste spørsmål i forhold til hva hun mener må til for å øke oppslutningen til friluftsliv, mener hun at familien og deres holdning til friluftsliv spiller en viktig rolle. "For min del begynte det jo når jeg var liten". På skolene hjemme hos henne har de startet opp et fag som heter aktivitet. Hun mener det hadde vært bra om skolen klarte å utnytte dette faget til å få ungdommen til å like friluftsliv. For å få dette til må en i så fall endre holdninger til friluftsliv og skape et fokus på at friluftsliv ikke trenger å være pes og strev. Media kan også spille en viktig rolle hvis de velger å endre sitt fokus og skape en mer avslappet holdning til friluftsliv enn det konkurransepreget som vi ofte ser i dag.

4.3 ”Nora”

Nora kommer opprinnelig fra kysten i Sør- Trøndelag, er 22 år og veldig glad i kystfriluftslivet. Hun liker det som hun selv kaller for ”traust” friluftsliv, rolige, lange turer, overnatting under åpen himmel, havpadling, seiling, ro og gode opplevelser. Det er viktig for henne å kunne se detaljer og ”magiske skatter” som skjuler seg i naturen, og de lange gåturene med oppakning gir henne en ro og fred som hun eller ikke finner noe annet sted.

4.3.1 Begrepet friluftsliv

På spørsmålet om hva hun legg i begrepet friluftsliv svarer hun at det å bruke motoriserte hjelpemidler for å komme nær naturen anser hun ikke som friluftsliv, men skifter så mening.

[..] særlig etter å ha vært på Beitostølen, så har jeg måttet revurdert det. Fordi at sånn som folk med funksjonshemninger må jo få lov til å velge friluftsliv. Så jeg mener nå at det er friluftsliv hvis du går, eller kjører da, hvis du må det, ut i naturen med den hensikt å oppleve naturen, og være ute i den for å komme nær stillheten. [..] å oppleve naturen, roen, stillheten, det er friluftsliv!

4.3.2 Familiens rolle

Det var søsteren til Nora som fikk henne til å begynne på videregående med friluftsliv som linjevalg, og etter dette har interessen for friluftsliv blitt enda sterkere enn før. Familien til Nora har alltid hatt tilgang på hytte og har brukt denne mye som et utgangspunkt for sine dagsturer og naturopplevelser. ”Hytten gjør det enklere å komme nært denne typen friluftsliv”. Men hun har alltid vært spesielt glad i havet, og det er benyttet mye både til padling, opplevelser i fjæra i barndommen, og seilturer sammen med familien. ”Så det er på en måte ved havet at jeg har vekket min interesse da, først havet og så kom fjellene etter hvert”.

Typiske turer sammen med familien var på seilbåten. De dro ikke noe særlig på overnattingsturer i fjellheimen, men var glad i campinglivet og opplevelsesturer til sjøs. Nora og søsteren dro derfor på flere seilturer nedover Europa og rundt Storbritannia sammen med faren. Hun minnes også overnattingsturer og utedøgn i barndommen som gode minner. ”[..] går ut til en plass der du ser havet og ikke hus, også campe du der også overnatter”.

Hun er også medlem av DNT og har ved enkelte anledninger gått på turer fra hytte til hytte, og nevner som eksempel en tur fra Trysil til Røros. Men smaken for de lengre turene er ikke familien som har gitt henne, det kom først etter at hun gikk et år på folkehøgskole. Da fikk hun prøve seg på brattere turer og toppturer, og trives med disse, men det er aller helst de lange vandreturene på nedsiden av fjellene som frister.

4.3.3 Venners rolle

På spørsmålet om hun har fått nye venner gjennom sitt friluftsliv eller om venner har gitt henne friluftsliv svarer hun følgende:

Både på videregående og på folkehøgskolen valgte jeg linjer med fokus på friluftsliv, så det var friluftslivet som førte meg og mine venner sammen. Friluftslivet gjorde at jeg kom på arenaer hvor jeg har møtt venner som har felles interesser. Og de har jeg vært mye på tur sammen med.

Det var etter første året på videregående at hun begynte å dra på turer sammen med venner i stedet for med familien, og interessene har bare blitt større og større.

4.3.4 Grunnskolens rolle

På grunnskolen hadde de også litt friluftsliv i regi av skolen. Mye lek og oppdagelsesturer i fjæra og aktiviteter på ettermiddagen sammen med klassekamerater og andre barn i bygda. Men hun minnes ikke noen form for overnattingsturer før de begynte på ungdomsskolen. Der fikk de prøve seg på snøhuletur, men det var ikke mye aktivitet ute ellers. De hadde en lærer som var ivrig på å få dem ut, men med en klasse som var svært negative til friluftsliv og turer ble læreren lei og orket ikke å ta initiativ til slike aktiviteter lengre.

4.3.5 Media sin rolle

I forhold til media føler Nora at det er viktig for media å fremstille friluftslivet som veldig sånn *”kult og hippt”*. For hennes egen del er det *”det tradisjonelle”* friluftslivet som er interessant, og aktiviteter med et rolig tempo. Men hun skjønner at det er mange aktiviteter i dag som fokuserer på fart og spenning, og at media har valgt å fokusere på dette friluftslivet for å prøve å få ut ungdommen. Men hun synes det er synd at det er så mange aktiviteter på tv som koster mye penger. *”Det finnes mye gode friluftslivsaktiviteter uten å måtte betale så mye”*.

Selv leser Nora både Villmarksliv, Jakt og fiske og UT, DNT sitt ungdomsblad. Innimellom blir det også litt lesing av Friflyt, hvis hun kommer over det, men det er sjeldent hun går i butikken og kjøper det. Det er ofte turbeskrivelser og gode rutevalg som vekker hennes interesse i slike blader, og hun liker å lese historier og opplevelser til andre. *”[...] av og til dukker det opp artikler om sånne perler da, i nærområdet som ingen kjenner til. Da er det ekstra gøy å ta turen ut for å finne disse”*.

Men om friluftslivsmagasiner kan gi noe særlig kunnskap om friluftsliv er hun usikker på. Friluftslivskunnskap får en først ved å dra ut på turer, oppleve og erfare på egenhånd, så kan

magasinene komme med tilleggsopplysninger og turtips som frister en til å komme seg ut på tur eller gi eksempler på gode turmål.

4.3.6 Nærturens betydning

I Nora sitt tilfelle, er det veldig tydelig å se at nærturen har hatt stor betydning i hennes oppvekst. Gjentatte ganger i intervjuet tar hun opp hvor viktig havet og fjæra har vært for hennes friluftslivsinteresser i dag, og hvor viktig nærturen har vært.

Vi ble jo jaga ut hjemmefra, fikk ikke lov til å sitte inne å se på tv den gangen. Så da ble det, og det har gjort at jeg er veldig glad i havet og fjæra, og de områdene jeg føler meg trygg på da. For en som padler kajakk er området hjemme veldig fint, kjekt å kunne sjå krabber og hummer, og fisk. Når du padler hjemme får du bare 2 til 3 meter ned til bunnen. Også blir man veldig kunnskapsrik på havet og lærer deg nye om strømminger.

Ellers påpeker hun at friluftslivet på land i sitt nærområde ikke er av det mest varierte. Det er veldig flatt, og for det meste bare myr, så for å oppleve de lengre turene i fjellområder må hun dra lengre bort.

4.3.7 Viktigste rolle for sosialisering til friluftsliv i fremtiden

På spørsmålet om hva hun tror må til for å øke ungdommens interesse for friluftsliv har hun en annen oppfatning. Hun mener den instansen som er viktig for ens friluftsliv kommer helt an på hvordan en har vokst opp med friluftsliv. Har du en familie som drar deg med på tur vil den være avgjørende for dine friluftslivsinteresser, det samme mener hun når det kommer til venner og skole. Selv om ikke foreldre er de store pådriverne for friluftsliv trenger det ikke å være for sent å bli sosialisert inn i friluftslivet. Nora mener også at skolen, som de andre har påpekt tidligere, er en plass hvor det er mye lettere å gjøre endringer enn å endre på holdninger til familie og venner. ”Og det fungerer å ha friluftsliv på skolen, det var jo gjennom skolen at jeg først ble glad i det”.

Et annet poeng Nora påpeker er at det kan ha stor betydning hvem det er som formidler friluftslivet videre. Hun ville heller ha hørt på en ung gutt eller en ung jente som prøve å formidle friluftsliv til jevnaldrende enn å blitt med sin gamle lærer på 67 år på tur, som hun sier. Og det kan ligge noe i det, at det å få inn litt frisk blod og nye aktiviteter kan være med på å forme et friluftsliv som passer bedre til den gruppen som vokser opp i samfunnet i dag.

4.4 ”Lucas”

Lucas er en gutt på 25 år, opprinnelig fra en liten bygd i Hedmark og generelt svært allsidig i sitt friluftsliv. Alt fra tradisjonelt friluftsliv til de mer grensesprengende aktivitetene som toppturer med ski, der nedkjøringen er fokuset, elvekajakk, klatring og litt toppturer sommerstid og. Familien har en hytte på fjellet som ble mye brukt i hans oppvekst. I tenårene fikk han øynene opp for elvepadling, og i kombinasjonen med dette og det å komme seg til og fra gode padleelver, har det derfor også blitt mye annet friluftsliv på han. Og mange utedøgn i løpet av et år. Etter hvert har også interessen for klatring og toppturer blitt en del av hans friluftsliv.

4.4.1 Begrepet friluftsliv

På spørsmålet om hva han legger i begrepet friluftsliv velger han å ta utgangspunkt i Arne Næss sin livsfilosofi, ”rikt liv med enkle midler” (Løken & Svagård, 2001, s. 13).

[...] jeg kan føle at jeg har enkelt liv ute med masse utstyr også på en måte. Så når jeg skal med elvekajakk og har med meg masse utstyr, eller skal klatre og sånn, føler jeg fortsatt at det er enkelt liv. Fritatt fra mobiltelefonen og masse valg av hva jeg skal gjøre, men våkner på morgenen og vet at i dag er det en ting jeg skal. [...] behagelig innsnevring av valgmuligheter rett og slett.

4.4.2 Familiens rolle

Gjennom oppveksten har familien tatt han med på tur, og han har alltid drevet med friluftsliv. Med det var først etter at han oppdaget elvepadling på ungdomsskolen, at form for friluftsliv og mengde har økt. Familien har betydd veldig mye for Lucas sitt friluftsliv. ”Dem har alltid lagt til rette for at jeg skal drive friluftsliv, og dytta meg på tur når jeg ikke har hatt lyst til å dra på tur, og stortsett både på godt og ondt, stortsett godt”. I likhet med de andre intervjuobjektene var det mange turer i oppveksten som tok utgangspunkt i en hytte, og dagsturer derfra. Og han mener at den biten har gjort at han fra tidlig av har blitt sosialisert inn i friluftslivet.

4.4.3 Venners rolle

Lucas sine venner har hatt veldig mye å si for hans friluftsliv i dag. Etter videregående ble vennegjengen byttet ut med venner som hadde de samme interessene som han for friluftslivet, noe som er naturlig når en kommer inn i nye miljøer med andre aktiviteter. De som har samme interesse blir de man drar på tur med, og som derfor blir dine venner.

I dag har jeg et par kompiser som har tatt over rollen til mamma og pappa. Så når jeg er drit sliten og demotivert, og ikke vil på tur en helg, så får jeg beskjed om at jeg skal på tur. Så enkelt er det!

Ut fra det Lucas sier får jeg en forståelse for at alle i venneflokken bringer ny kunnskap til hverandre. Er det en som tar et brekurs, tar han med resten av gjengen på brevandring. Siden Lucas har mange kurs og god kompetanse innen elvepadling utnytter han denne for å få med resten av gjengen på tur, og formidler det han har lært videre til dem. Og slik utnytter de hverandres kunnskap til å prøve ut nye aktiviteter i fellesskap.

4.4.4 Grunnskolens rolle

På grunnskolen hadde de veldig lite friluftsliv i regi av skolen, men en lærer på barneskolen hadde tatt utdanning i uteskole, uteområdet og naturen ble derfor benyttet som læringsarena. Ikke direkte rettet mot friluftsliv, men bare det å være ute tror Lucas kan ha hatt noe å si for at det blir mer naturlig å være ute i andre sammenhenger i dag. Generelt sett var det veldig lite turer og overnattinger i regi av skolen, så han vil ikke gi skolen noe som helst ”creds” for at han er genuint interessert i friluftsliv i dag. Han påpeker at foreldrene er de viktigste pådriverne som har gitt han den interessen for friluftsliv som han har i dag.

4.4.5 Media sin rolle

Når jeg spør han om hvilket fokus media har på friluftsliv er det første Lucas trekker frem, hvor mye fokus skred og skredfare har fått den siste tiden. Men samtidig har han og lagt merke til at livsstilsendring er blitt et større fokusområde, og at bruk av friluftsliv til en viss grad blir trukket inn i denne sammenhengen. Brattere friluftsliv er også noe Lucas mener har fått større fokus i media, og han mener det er positivt at det blir satt mer fokus på fjellsport.

Vi bor i et bratt land hvor det er mulighet for å sette seg selv i stor fare samtidig som en får gode opplevelser også. Så det er balansegangen der som er viktig. Det er viktig å sette mer fokus på risikoen i det også, sånn at folk kan gjøre det trygt.

Lucas abonnerer også på både UT og Friflyt, men innrømmer at det hovedsakelig er faren som leser UT, mens han selv interesserer seg mer for det som står i Friflyt magasinene. Der er det utstyrstester, og fokus på sikker ferdsel og sikker bruk av naturen som interesserer han. ”På grunn av de aktivitetene jeg driver med så er det mye utstyrsfokus, så da er det greit å holde seg oppdatert på det som skjer”. Det er også enkelte turer i disse bladene som gir mersmak, og en stor drøm for Lucas er å få muligheten til å frikjøre enten på Spitsbergen eller på Jahn Mayen.

4.4.6 Nærturens betydning

Nærturen har ikke vært den aller viktigste for Lucas sitt friluftsliv, men alle turene opp på hytta er noe han husker godt, og som han nevner flere ganger. ”[...] de helgene vi ikke var på

hytta så var vi på ski rundt hjemme”. I sommerhalvåret var det mindre friluftslivsaktivitet enn på vinteren. Det er skiturene og vinteraktivitetene som trekkes opp når han forteller om friluftsliv i barndommen: ”[...] og det har jo vært kjempeviktig. Det tar jo all tiden min nå”. Men for å få den type frikjøring som Lucas nå brenner for, må han reise ut av Hedmark. Nærrområdet må derfor vike unna for brattere terreng.

4.4.7 Viktigste rolle for sosialisering til friluftsliv i fremtiden

For at flere skal få opp øynene for friluftsliv mener han at skolen blir en viktig arena i fremtiden. ”Friluftslivet må inn i skolen i den grad som det er satt i læreplanverket, og gjerne mer,” tilføyer han. I tillegg må friluftslivet inn i læreplanen på en slik måte at det skaper gode opplevelser. Han har tidligere vært i praksis på skoler hvor friluftsliv har handlet om det å overleve en natt i naturen, og er frustrert over hvordan disse oppleggene foregår:

[...] det var nesten ingen som hadde utstyr til å ha en behagelig natt i snøhule. Og sitter igjen med en følelse av at det å sove i snøhule er noe drit. Og realiteten er den at å sove i snøhule er kanskje det mest behagelige man kan gjøre.

Videre sier han at hvis mange av friluftslivsoppleggene i regi av skolen gir slike negative opplevelser, vil dette være med på å skape redsel og frykt for friluftslivet. Derfor bør en heller fokusere på aktiviteter som gjør at ungdommen i ettertid ønsker å oppsøke friluftsliv. En annen faktor han påpeker, som gjør at det å få friluftsliv inn i skoleverket blir viktigere enn noen gang, er at mange på vår alder har liten eller ingen erfaring til friluftsliv, verken fra hjemmet eller på skolen. I denne aldergruppen vil det nå være mange småbarnsforeldre som ikke har den forutsetningen til å kunne formidle friluftsliv videre til sine barn, derfor mener Lucas at skolen vil få et kjempeansvar i tiden fremover, hvis det skal bli bedre oppslutning til friluftsliv i fremtiden.

Konklusjonen til Lucas er at skolen og DNT sine ungdomsgrupper vil få en viktig rolle i tiden fremover, for å skape aktiviteter og positive opplevelser i forhold til friluftsliv. DNT gjør en kjempeinnsats med å starte opp ungdomsgrupper i hele landet, og ved å fokusere på aktiviteter med mer spenning og fart, kan de klare å få et friluftsliv som appellerer mer til de i den aldersgruppen i dag.

5 Drøfting av sentrale funn

I resultatdelen presenterte jeg fire historier om sosialisering til friluftsliv, deres forhold til friluftsliv og deres meninger om friluftslivets innhold. I denne delen av oppgaven kommer jeg til å drøfte sentrale funn og sette disse opp mot tidligere forskning og eksisterende teori om sosialisering til friluftsliv. Sentrale funn som kan være med på å besvare viktige momenter i min problemstilling vil også trekkes frem i denne delen.

5.1 Mine respondenter friluftslivsaktiviteter

Respondentene i mitt utvalg har et ganske så variert friluftsliv, enkelte driver med et såkalt tradisjonelt friluftsliv med fokus på fiske og lange vandreturer, mens andre har et mer moderne friluftsliv hvor grensesprengende aktiviteter, fart og teknikkutvikling er hovedfokuset. I den ene enden av friluftslivsskalaen finner vi Emil som driver med jakt og fiske, men som i dag er blitt mer glad i brattere friluftsliv og frikjøring. I denne enden av skalaen finner vi også Lucas. Han er et ekte eksempel på at moderniteten også er med på å prege ungdommens valg innenfor friluftslivet. I barndommen beskriver han turer sammen med familien med typiske aktiviteter innen det tradisjonelle friluftslivet som dagsturer, fiske og bærplukking. Utover i ungdomsårene løsrev Lucas seg fra foreldrenes turaktiviteter og valgte egne veier. Elvekajakk ble det store for Lucas, og er fortsatt en veldig viktig del av hans friluftsliv. I tillegg prøver han ut mange andre former for friluftsliv som blant annet klatring, terrengsykling, brevandring og frikjøring. Dette samsvarer med det Odden (2008) skriver i sin avhandling om at ungdommen går nye veier innen friluftsliv for å finne aktiviteter som er med på å forme dem som individ, og som virker mer betydningsfulle og meningsfulle for dem, enn det tradisjonelle friluftslivet.

I den andre enden av friluftslivsskalaen finner vi Emma og Nora. Emma foretrekker lange turer om vinteren med ski og hundekjøring, og hennes friluftsliv foregår ofte oppe på vidder med langstrakte landskap. Nora har et typisk kystfriluftsliv, er glad i det mer rolige friluftslivet med lange turer fra A til B, havkajakk i skjærgården og seileturer både i Norden og andre steder i Europa. Disse to beskriver et tradisjonelt friluftsliv med typiske turaktiviteter, og der friluftslivet og det å ha en tilstedeværelse i naturen spiller en viktig rolle i deres begrunnelse for å utøve friluftsliv. I dag spekuleres det i om friluftslivet i større grad enn før er blitt en arena for utøvelse av spenningsaktiviteter, og det er en tydelig tendens til at

aktivitetsmønsteret dreier i en retning hvor naturen blir en kulisse for andre aktiviteter (Bischoff og Odden, 2003).

5.2 Begrepet friluftsliv

På spørsmålet om hva de mener ligger i begrepet friluftsliv har de en veldig ulik oppfatning av dette. Alle mener at de selv utøver friluftsliv, men har svært ulike meninger om hva som er friluftsliv og hva som ikke er det. Tidligere i min oppgave har jeg tatt utgangspunkt i friluftslivsmeldingen (miljøverndepartementet, 2001) for å gjøre rede for hva en legger i begrepet friluftsliv. Denne meldinga fokuserer på aktiviteter med lite konkurransepreg og utelukker bruk av motoriserte aktiviteter, men nevner også at motoriserte transportmidler som snøscooter og motorbåter kan være nødvendige hjelpemidler for å utøve friluftsliv. Nora er enig i at motoriserte hjelpemidler kan være en nødvendighet for å kunne komme seg ut i naturen, og begrunner dette i erfaringer hun har fått fra å være i praksis på Beitostølen helsesportssenter. *”Sånn som folk med funksjonshemninger må jo få lov til å velge friluftsliv”*. For enkelte av mine respondenter beskrives sport og lignende aktiviteter som utøves i naturen som friluftsliv, så lenge det ikke bærer preg av konkurranse, men alle sier seg ikke enig i dette. Opplevelsen av stillhet, ro, frihet, enklere liv med få valgmuligheter, mindre kontakt med omverden og mindre tilgjengelighet er andre moment som nevnes i forhold til hva friluftsliv er. Her legger de vekt på hvilke følelser de opplever med friluftslivet og momenter som miljøforandring, avkobling og opplevelser er viktige faktorer for å oppleve natur og drive med friluftsliv.

5.3 Familiens rolle

Som nevnt tidligere i min oppgave, er familie den aller viktigste sosialiseringsinstitusjonen (Frønes, 2006). Dette gjelder også i forhold til friluftsliv. Tidligere studier trekker inn viktigheten av foreldres friluftslivsinteresse og hvordan friluftslivet overføres fra generasjon til generasjon (Vestheim, 2005b, Skille, 2000, Jakobsen, 2007). Odden (2009) sier at ”dersom du har vært på tur som barn, ja da er en viktig forutsetning på plass for at du også skal dra på tur som voksen” (s. 51). Med dette mener han at den type aktivitet du lærer når du er liten henger nøye sammen med hvilke aktivitet du utøver i voksen alder. Odden mener sosialiseringen er mer kompleks enn å snakke om sosialisering til friluftsliv generelt. Hvilke aktivitet foreldre tar deg med på når du er liten er avgjørende for hvilke aktiviteter du selv har erfaring, kunnskap og kompetanse på, og som du derfor velger å utøve i voksen alder. Odden

mener at når en snakker om sosialisering, bør en spesifisere dette mer til hver enkelt aktivitet som sosialisering til skitur, sosialisering til padling og lignende (Odden, 2009).

Alle mine respondenter trekker frem turer og opplevelser i barndommen sammen med familien som viktige for deres friluftsliv i dag. Emil nevner fiske som en viktig aktivitet, noe han har mye erfaring fra, deriblant fordi faren hans dro han og broren mye på tur i marka for å fiske etter gjedde og abbor i oppveksten. Nora har et nært forhold til kystfriluftslivet og padling, igjen er det faren som er den mest ivrige, og som har tatt henne og storesøsteren på mange padle og seilturer, lært dem om strømninger og andre risikoer de må vurdere når de skal ut på padleturer. Emma har i dag et godt forhold til vinterfriluftsliv og skiturer, noe hun opplevde mye av i barndommen sammen med begge foreldra. En ser her at den primærsosialiseringen en utsettes for i hjemmet vil være en viktig del av ens identitet livet ut (Martinussen, 1999). Lucas er et unntak, han har gjennom venner fått et helt annet friluftsliv i dag enn hva han ble sosialisert inn i av foreldra i oppveksten. Men det er tydelig å se at deres påvirkning har hatt stor betydning for at han i dag er så glad i naturen. Han har mye kunnskap om orientering i terrenget og bruk av naturen på naturens premisser noe som er videreført kunnskap fra foreldra gjennom oppveksten.

Det er tydelig å se at bruken av friluftsliv henger sammen med hvilke erfaringer og opplevelser en har fått i oppveksten. Som Odden (2009) nevner henger deltakelse i friluftsliv i voksen alder så nøye sammen med friluftslivsdeltakelse i oppveksten at det er en stor indikasjon på at friluftsliv er noe som må læres, og noe man må sosialiseres inn i. Det må foregå en internalisering hvor det skjer en overføring av verdier, tanker og måte å bruke naturen på, slik at den blir ivaretatt og naturlig (Frønes, 2006). Sosialiseringen til friluftslivet må derfor inneholde kroppslige ferdigheter. Men også en tilhørende meningsstruktur må være til stedet for at friluftslivet skal få en mening, og ha en egenverdi på et såpass høyt nivå at en vil fortsette med friluftslivet i voksen alder (Odden, 2009). Mine respondenter har fra tidlig blitt introdusert til ulike aktiviteter og friluftsliv av sine foreldre gjennom primærsosialisering. Påvirkningen som kommer fra familien er den viktigste faktoren for overlevering av verdier og kulturer til barnet (Frønes, 2006). Det at mine respondenter har så stor interesse for friluftslivet i dag, er med på å bekrefte tidligere teori om at deltakelse til friluftsliv i oppveksten spiller en viktig rolle for våre friluftslivsinteresser (Odden, 2006).

Et annet funn jeg har gjort i min undersøkelse er at søsken også kan fungere som sosialiseringssagenter til friluftsliv. Nora forteller om søsteren som gikk på folkehøgskole samme året som Nora skulle velge hvilke studieretning på videregående skole hun skulle ta. Grunnet alle historiene søsteren fortalt om turer, opplevelser og samhold, valgte Nora å ta videregående med friluftsliv som linjevalg. Dette gav mersmak på friluftsliv, og førte til at hun både tok et år med friluftsliv på folkehøgskolen og går årsstudium i friluftsliv i år. Samtidig har hun gjennom denne studieretningen fått nye venner som hun drar på turer med. De samme funnene har Jakobsen (2007) i sin avhandling der han forteller om en av sine informanter som har hatt behov for å ta med sin yngre bror på turer, og som derfor har fungert som en viktig sosialiseringssagent for sin yngre bror.

5.4 Venners rolle

Andre studier gjort på friluftsliv viser at i ungdomstiden blir det en nedgang i friluftslivsaktiviteter, og at venner tar over foreldrenes rolle som turkamerater (Vestheim, 2005b; Strandbu, 2000). Funn i min undersøkelse strider til dels med de tendensene som beskrives ovenfor. Flere av mine respondenter nevner at de i ungdomstiden faktisk ble enda mer aktive enn de hadde vært tidligere. En årsak til dette kan enten være at det ble mer organisert friluftslivsaktivitet på videregående, som i Emil og Nora sitt tilfelle. Eller som for eksempel med Lucas, at han begynte med nye friluftslivsaktiviteter og gjennom dette, fikk ny vennekrets som var mer aktive friluftslivsutøvere. Samtidig som de beskriver at de ble mer aktive, ser det ut som at friluftslivsaktiviteter sammen med foreldre blir mindre attraktivt. Emma derimot beskriver at hun gjerne ville vært mer på tur sammen med familien på videregående, men at dette ikke var mulig da hun måtte flytte hjemmefra for å gå på skole. Hennes friluftsliv ble mindre aktivt i denne perioden, og en grunn til dette var at hun mistet folk rundt seg med de samme interessene for friluftslivet som henne.

Frønes (2006) mener at den sosialiseringen som skjer mellom venner og jevnaldrende har større betydning enn den sosialiseringen som foregår i hjemmet. Barn er med på å utfordre hverandre og en vil gjennom samhandling med jevnaldrene måtte ta egne avgjørelser og sette opp sine egne meninger om ulike temaer. Vennekretsen og sosialt miljø med jevnaldrende har stor betydning når det kommer til å utvikle hverandres evner, forme egen personlighet og lære hvordan å forholde seg til andre personer og holdninger. I vennemiljøet er det derfor viktig som individ at en er med på å forme det sosiale miljøet og gjennom dette, prøve å tilpasse miljøet på en slik måte at det fungerer i forhold til egne behov og ønsker. Det skjer en

kombinasjon av internalisering ved at en tilegner seg nye verdier og levemåter, og en eksternalisering ved at en ønsker å påvirke det miljøet en er i til å passe din egen personlighet, ønsker og behov (Frønes, 2006).

Venneflokket er med på å åpne for nye muligheter og påvirke hverandre, ved å formidle den kunnskapen en har om ulike aktiviteter. På denne måten vil venner gi resten av venneflokket muligheten til å kunne gjøre de samme aktivitetene som en selv har interesse for (Frønes, 2006). Lucas beskriver denne prosessen på en veldig fin måte. I ungdomsårene fikk han nye venner som var viktige for hans friluftsliv. Han er mye mer ute nå enn han har vært før, og han prøver stadig ut nye aktiviteter som vennene introduserer han for. Han nevner spesielt en episode der en av hans nærmeste turkamerat tok et brekurs *”Og vips, så hadde alle tre begynt å bygge erfaringer om bre. Da begynte vi å gå breturer alle sammen.. jeg har jo en del kurs i forhold til elvepadling, som jeg da har bruk på å dra med dem dit”*. Og på denne måten har denne vennegjengen sosialisert hverandre inn i nye aktiviteter og lært hverandre kunnskap og bygd erfaringer på dette i fellesskap.

Både Skogvang (1993), Skille (2000), Vestheim(2005b) og Strandbu (2000) har kommet frem til de samme resultatene med tanke på hvor viktig det er å ha venner med samme interesse. Venner vil etter hvert ta over rollen til foreldrene. For at friluftslivet skal være en aktivitet en fortsetter med utover ungdomstiden er det derfor viktig at en har venner med de samme interessene for friluftsliv. Om ikke, vil en miste en viktig forutsetning for at interessen for friluftsliv skal bli vedlikeholdt. Der er igjen som Lucas sier:

[..] et par kompiser som har tatt over rollen til mamma og pappa. Så når jeg er dritsliten og demotivert, og ikke vil på tur en helg, så får jeg beskjed om at jeg skal på tur. Så enkelt er det!»

Alle mine respondenter nevner indirekte viktigheten av å dra på tur med andre. Fellesskapet, det sosiale og det å kunne dele opplevelser med andre er for dem viktige faktorer for å drive med friluftsliv. Svarstad (2010) hevder at det fins tre betraktningmåter for hvorfor folk går på tur. Den ene av disse er tilhørighet, at en opplever seg selv som en del av et fellesskap. Her kommer ofte det å dra på tur med venner eller familiemedlem opp som en viktig faktor (Svarstad, 2010). Det samme resultatet viser en undersøkelse gjennomført av statistisk sentralbyrå i 2001. Det å dra på tur og dele opplevelser med venner og familie er en viktig faktor for å drive med friluftsliv generelt i befolkningen (Mytting & Bischoff, 2008). Med en gang en ikke har noen å dra på tur med, er det vanskeligere å komme seg ut. Emma er et

eksempel på dette. Når muligheten hennes for å dra på tur med andre ble mindre, ble aktivitetsnivået henne også mindre. Med en gang hun begynte på folkehøgskolen, ble det mer aktiviteter, både i regi av skolen og på fritiden. Dette er noe Nora også trekker frem, hvor kjekt det var å komme på en arena, i dette tilfellet da folkehøgskole, hvor en traff ande med samme interesser som seg selv. Og hvordan dette gjorde at det ble lettere å komme seg ut på tur. Det var også på folkehøgskolen at både Nora og Emma fikk nye interesser innen friluftsliv, som Nora med fjellturer og Emma med hundekjøring. Det at de fikk interesse for andre aktiviteter enn tidligere viser hvordan sekundærsosialisering foregår. En opplever en gjensidig identifisering med venners holdninger til aktiviteter og tar disse til seg som sine egne (Martinussen, 1984).

5.5 Grunnskolens rolle

Ansvar for oppdragelse og sosialisering er i større grad blitt fordelt mellom institusjon og hjemmet. En viktig årsak til dette er at det i dag er blitt mye mer vanlig at begge foreldre er i jobb enn hva det var før (Vestheim, 2005a). Skole og barnehage har derfor et formelt ansvar til å følge opp foreldre og hjelpe dem med oppdragelse av barna (Imsen, 2005). Som en sekundær sosialisering sin instans skal skolen være med på å vedlikeholde eller danne ny kunnskap (Martinussen, 1984). Når foreldrenes kunnskap og overføring av friluftsliv til barna svikter, vil derfor skolens rolle med tanke på sosialisering til friluftsliv, bli enda viktigere.

Når det kommer til hvilken påvirkning skolen har ved sosialiseringen til friluftsliv, er det flere studier som konkluderer med at skolen har liten virkning. Og måten friluftslivet blir presentert på i skolesammenheng får noe negativ omtale (Skogvang, 1993; Vestheim, 2005b; Skille, 2000). Jakobsen (2007) sin studie har kommet frem til en litt annen konklusjon på dette området. I hans studie har han fulgt opp fire elever som han hadde i forbindelse med utvidet friluftslivsundervisning i ungdomsskolen i perioden 1998- 2001. Han kom frem til at det å utvikle et mer systematisk og motiverende friluftsliv opplegg i grunnskolen, enn hva som eksisterer nå, kan være med på å ha en overføringsverdi og betydning for videreføring av et aktivt friluftsliv til det voksne liv (Jakobsen, 2007).

Som Skogvang (1993) og Vestheim, (2005b) har også jeg kommet frem til at grunnskolen har hatt en liten innvirkning på mine respondenters friluftsliv. De beskriver et friluftsliv med lite utfordringer, kjedelige aktiviteter, lite engasjerte medelever, og lærere som enten mangler kunnskap, vinkler friluftslivet på feil måte, eller blir lei av å prøve å få med seg ut elever som ikke viser noen interesse selv. Samtidig beskriver tre av mine respondenter uteaktiviteter i

nærområdet rundt barneskolen som har vært morsomt, spennende, og lærerikt. Det har ikke vært undervisning direkte rettet mot friluftsliv, men uteskole hvor fokuset har vært å lære kunnskap innen andre fag. Undervisningen har foregått ute, og innimellom har naturen blitt brukt som et viktig hjelpemiddel for å lære ny kunnskap. Både Emil, Nora og Lucas mener at dette har gjort at det å være ute er blitt mer naturlig for dem, og at uteskole kan ha vært med på å gjøre det lettere for dem å dra ut å leke og herje i naturen på fritiden. Men de vil ikke direkte si at uteskole og friluftsliv i grunnskolen har hatt en påvirkning på deres friluftsliv i dag.

En forklaring på hvorfor mine respondenter ikke føler grunnskolen har hatt noen innvirkning på deres friluftsliv kan være som Emil sier, at han allerede var veldig interessert i friluftsliv og var mye ute på turer. Derfor følte han ikke at han fikk noe særlig kunnskap og erfaring til friluftslivet i regi av skolen. Men en som kanskje ikke har hatt noen erfaring til friluftsliv fra før av, kan sitte igjen med en bedre opplevelse enn hva Emil gjorde. Han synes likevel at det var gøy å dra på turer med skolen. Det som Emil nevner er også noe som både Jakobsen (2007) og Vestheim (2005b) nevner i sine hovedfagsoppgaver. ”..at friluftslivsvaner allerede er etablert i familien, slik at aktiviteter i nærmiljøet i regi av skolen muligens ikke har så stor gjennomslagskraft” (Jakobsen, 2007. s. 80).

En studie gjort på uteskole og friluftsliv i skolen blant gunnskolelærere i Hordaland og Sogn og Fjordane, konkluderte med at det er store forskjeller i mengde friluftsliv i undervisningen og hvordan denne blir gjennomført på de ulike skolene (Leirhaug & Klepsvik, 2010). De stiller spørsmål til hvor mye av undervisningen i uteskolen som egentlig er friluftsliv, men de mener likevel at mye som foregår i uteskolen er friluftslivsrelevant. Det er heller ingen tvil om at den kunnskapen og erfaringen en får fra uteskole gir elevene et godt grunnlag for å kunne utøve enkle former for friluftsliv senere i livet (Leirhaug & Klepsvik, 2010). Et mål med uteskolen er å gi elevene en opplevelse av at gleden i friluftslivet og naturopplevelsene er en veg til høyere livskvalitet i eget og andres sitt liv (Leirhaug & Klepsvik, 2010). Forfatterne konkluderer med at selv om ikke uteskolen er optimal i dag, bør vi ikke fjerne denne fra skoleverket. Én dag med uteskole hver uke de sju første årene på grunnskolen vil til sammen utgjøre 280 utedager, og dette vil ha en viss effekt på holdninger, elevenes forhold til naturen og det å oppholde seg ute.

5.6 Bosted/Nærområdet sin rolle

Næturen og hvor tilgjengelig naturen er har i følge Jakobsen (2007) mye å si. Å ha muligheten til å gå ut i naturen som barn gjør det mye lettere å oppsøke naturen i voksen alder. Alle mine informanter kommer fra mindre steder, så jeg har derfor ikke et grunnlag for å sammenligne om det er noen forskjell i bruken av naturen og friluftsliv mellom ungdommer fra by og bygd. Men tidligere studier viser at andelen av befolkningen som er aktive i naturen stiger samtidig som befolkningstettheten blir mindre (Krange & Strandbu, 2004). Det som likevel er tydelig å se i min undersøkelse, er at aktiviteter som de har gjort under oppveksten er aktiviteter som de fortsatt har sterk interesse for.

Vestheim (2005b) mener også at naturen en vokser opp med har mye å si for friluftslivsaktivitetene i voksen alder. Naturen i nærområdet har spilt en viktig rolle i forhold til hvilket friluftsliv mine respondenter har interesse for. Nora er oppvokst i kystlandskapet og er glad i kystfriluftsliv som padling og seiling. Emil liker å drive med innlandsfiske og jakt i skogene. Emma derimot er et unntak. Friluftslivet i hennes nærområde har ikke vært det som har vært mest betydningsfullt i forhold til hennes friluftslivsinteresser i dag. Men i oppveksten har hun sammen med familien dratt på både fjellturer, vinter og påsketurer på viddene. Det er disse turene hun husker best, dette kan være fordi hun har mange positive opplevelser fra dette friluftslivet gjennom oppveksten. Emma har vært på mange vinterturer og jeg tror at det er derfor hun i dag har stor interessen for ski og vinterfriluftslivet.

Lucas nevner at det friluftslivet familien hadde på hytten har hatt mye å si for hans friluftsliv i dag. Selv om han i ungdomsårene fikk nye interesser innen friluftslivet, og det er ikke noe foreldrene får ære for, så har foreldrene alltid vært der for han og tilrettelagt for at han skal kunne få utøve sitt friluftsliv.

5.7 Media sin rolle

Horgen (2010) tror at media kan fungere som en sosialiseringensinstans med tanke på det å formidle kulturelle verdier og mangfoldet innen friluftsliv. Han mener og at media til en viss grad kan påvirke vårt friluftsliv, men det kan aldri ta over familie, venner og skolens rolle som sosialiseringensinstans. Mine respondenter tror heller ikke at media har hatt noen innvirkning på deres friluftsliv eller gitt dem noen konkret kunnskap om friluftslivet, men sier seg enig i at media fungerer som et fint organ for å stimulere til å drive med friluftsliv.

Friluftslivsmagasiner kan også komme med informasjon om hva en bør ta med seg på turer, utstyrtester og anbefalinger, reklamere for fine turmål og gi rutebeskrivelser. For Emma og

Nora blir det litt for mye ekstreme aktiviteter. Emma syns fokuset er feil i forhold til hennes interesser og føler ikke at media er med på å prege hennes friluftsliv. Nora derimot syns det er spennende å høre om andre sine historier og hvor tøffe de er, men føler ikke at dette er aktiviteter hun selv interesserer seg for. Men media kan likevel være inspirerende.

Lucas og Emil synes fokuset på ekstreme turer og mangfoldet av aktiviteter er bra. Lucas nevner hvor viktig det er å sette fokus på sikkerheten rundt slikt friluftsliv, og at media i den siste tiden er blitt flinkere på dette. Som nevnt tidligere mener ikke mine respondenter at media kan gi oss den kunnskapen vi trenger for å komme oss ut. Friluftsliv må læres ved å være i naturen og erfare den, så kan medias rolle være å informere og reklamere om turer og utstyr for å trigge lysten på friluftsliv og få folk til å komme seg mer ut på tur.

5.8 Årsstudium friluftsliv

Det ser ut til at alle mine respondenter har positive erfaringer fra årsstudium i friluftsliv. Selv om jeg ikke direkte har stilt spørsmål om hvilke erfaringer årsstudium friluftsliv har gitt dem, så nevner samtlige at de gjennom dette året har opplevd mange fine turer, fått prøvd seg på nye aktiviteter, fått nye venner med samme interesse, og blitt presentert til et bredt og variert friluftsliv. Emma nevner blant annet det at hun både har blitt kjent med kano og sommerfriluftsliv, og at hun derfor har fått mer sansen for dette friluftslivet. Nora har blitt enda gladere i turfriluftslivet og lært seg fluefiske. Emil har blitt introdusert til jakt og ønsker å fortsette med jakt etter dette studiet. Lucas føler ikke at han har blitt introdusert til nye aktiviteter, men har fått mye mer kunnskap om tilrettelegging av aktiviteter og gjennomføring av disse i skolesammenheng. Vestheim (2005b) nevner også at sine informanter opplever et annet friluftsliv i regi av høgskole. Skolen tilbyr relevant kunnskap, og byr på opplevelser som er med på å forsterke meningsinnholdet i friluftslivet. Men han tør ikke å svare på om et år med friluftsliv på høgskolen vil ha noen langtidseffekt på å fremme friluftslivet.

5.9 Modernitetsperspektivet

Som en ser ut fra mine respondenters aktivitetsvalg, er det stor variasjon i hvordan en kan utøve friluftsliv, og et vidt spekter av aktiviteter. Med utgangspunkt i den nye moderniteten ser en at denne også påvirker friluftslivet i dag. Utviklingen de siste årene viser at ungdommen er i ferd med å bryte ut av det tradisjonelle friluftslivet og velger nye aktiviteter ut fra hvor meningsfulle og hvilke betydning disse aktivitetene har for hver enkelt (Bischoff & Odden, 1998). Med andre ord skjer det en eksternalisering der ungdommen og deres verdier,

egne behov og valg innenfor friluftslivet er med på å prege friluftslivet som vi kjenner i dag (Frønes, 2006). Som nevnt er det store forskjeller i aktivitetsvalg hos mine respondenter selv om de er i det samme alderssjiktet. Det sies at moderniteten er med på å endre friluftslivet. Men selv om det stadig dukker opp nye mer ekstreme former for aktiviteter innenfor friluftslivet må vi ikke glemme at det tradisjonelle friluftslivet fortsatt står sterkt i den norske befolkningen. Bischoff og Odden (1998) skriver at våre valg blir styrt av hva vi ser på som meningsfylt og betydningsfullt for oss, og at dette gjør at ungdommen velger bort det tradisjonelle friluftslivet. Men kan ikke det tradisjonelle friluftslivet også virke betydning og meningsfylt?

Både Emil og Nora beskriver hvordan deres friluftsliv gir dem ro og opplevelser som er av betydning for dem. Og deres aktiviteter er i hovedsak preget av det tradisjonelle friluftslivet, selv om Emil også har interesse for frikjøring. Det kan derfor diskuteres i hvor stor grad det moderne friluftslivet er med på å svekke det tradisjonelle. Som Horgen (2010) nevner i sin undersøkelse ”Friluftsliv, kultur og samfunn”, ser en at de moderne friluftslivsaktivitetene stadig blir mer utbredt og får et større fokus enn det tradisjonelle i media. Men om vi ser på resultatene fra Odden (2008) sin undersøkelse på deltakerprosent i de ulike aktivitetene, er det kun 3 % av hele befolkningen som oppgir å ha klatret minst 1 gang i 2004, 4 % oppgir å ha utøvd frikjøring og 6 % oppgir terrengsykling. Samtidig oppga 76 % at de hadde vært på fottur i skogen. Det er derfor tendenser som viser at det moderne friluftslivet er i vekst, men det tradisjonelle friluftslivet står fortsatt veldig sterkt i den norske befolkningen.

5.10 Oppsummering

Mitt utvalg av respondenter er lite og jeg har valgt å intervju personer som allerede har stor interesse for friluftsliv. Det kan derfor hende at jeg hadde fått andre svar om jeg hadde intervjuet andre individer. Men samtidig mener jeg at mine respondenters besvarelser sammen med tidligere forskning og teori, kan besvare relevante punkter i min problemstilling. Min positive holdning til friluftsliv kan ha vært med på å påvirke innholdet i denne oppgaven og hvordan jeg velger å presentere friluftslivet. Men jeg har forsøkt å ha et objektivt syn og fokusere på hva teorien sier. Ved å se på mine resultater og drøfte disse opp mot tidligere funn, ser jeg at mye samsvarer med tidligere forskning og teori. Men andre ord kan jeg trekke slutning med at mine resultater har en intern gyldighet. Denne styrkes videre ved at ulike studier jeg har sammenlignet mine resultater med har brukt ulike tilnærminger for innhenting av informasjon og har likevel kommet frem til lignende konklusjoner (Jacobsen, 2010)

Mine respondenter mener at familien har vært den viktigste sosialiseringensinstansen for deres friluftsliv. Dette underbygger tidligere teori som nevner viktigheten av primærsosialisering til friluftsliv og hvordan primærsosialiseringen er vedvarende og følger oss ut livet (Odden, 2008; Martinussen, 1999). Jeg ser i etterkant i intervjuene at jeg ikke har nok grunnlag for å si at foreldrenes friluftslivsvaner er med på å påvirke barnas aktivitetsvalg, da jeg ikke har stilt spørsmål om foreldrenes friluftslivsinteresser. Men det som er sikkert er at sosialiseringen foreldrene har gitt til barna har påvirket at de i dag har interesse for friluftsliv.

Selv om grunnskolen får en del negativ omtale fra mine respondenter, tror de at ved å tilrettelegge friluftslivet og undervisningen på en annen måte kan skolen bli bedre på sosialisering til friluftsliv. De mener og at elevene bør ta en større del i planleggingen og valg av aktiviteter. I tiden fremover kan derfor skolen, med de riktige forutsetningene, bli en viktigere arena for sosialisering til friluftsliv. Jakobsen (2007) konkluderer også med at familien er den sterkeste sosialiseringsfaktoren, og at slik bør det være. Men skolen bør vektlegge friluftsliv i større grad i undervisningen enn hva som er blitt gjort hittil.

Næturen ser også ut til å være avgjørende i forhold til hvilket friluftsliv en blir sosialisert inn i, og som en da velger å ta opp igjen i voksen alder. En kan med andre ord si at det friluftslivet vi presenterer for barn og unge i oppveksten og hvordan vi presenterer det, er med på å avgjøre hvilket friluftsliv de vil benytte seg av i voksen alder. Det er derfor viktig at vi som voksne personer og sosialiseringensaktører, enten det gjelder primær- eller sekundærsosialisering, er klar over dette og blir mer bevisst på hvordan vi presenterer våre verdier og holdninger for barn og unge. Mine respondenter mener helle ikke at media har noen viktig rolle med tanke på sosialisering til friluftsliv. De mener likevel at media kan fungere godt som en fin informasjonskanal som kan gi tips om fine turområder eller aktiviteter, og at dette kan være med på å trigge lysten og inspirere oss til å drive med friluftsliv.

6 Konklusjon

Ut fra de funnene jeg har innhentet fra intervju med mine respondenter og tidligere forskning på sosialisering til friluftsliv, har jeg kommet frem til at friluftslivet som vi blir presentert for i oppveksten har en betydelig rolle i forhold til våre friluftslivsvaner i voksen alder. Familien ser ut til å være den viktigste sosialiseringsinstitusjonen til friluftsliv. Primærsosialiseringen som foregår i hjemmet er den som legger grunnlag for våre verdier og holdninger i livet, samtidig som vi etter hvert blir påvirket av de verdier og holdninger som finnes i samfunnet (Martinussen, 1984). De ulike sosialiseringsinstitusjonene jeg har tatt for meg i denne oppgaven spiller alle en rolle for sosialisering til friluftsliv selv om noen har en viktigere rolle enn andre. Våre friluftslivsvaner i voksen alder henger ofte sammen med de opplevelsene en får til friluftsliv i barndommen. Og her spiller både naturomgivelsene og hvilke friluftslivsaktiviteter vår familie presenterer oss for en viktig rolle.

Mye tyder på at sosialiseringen i oppveksten har størst virkning på våre aktivitetsvalg i voksen alder. En ser i dag at grunnsosialiseringen til friluftsliv, den sosialiseringen som foregår i hjemmet, kan svikte da mange foreldre ikke benytter friluftslivet på samme måte i dag som tidligere. Mange barn får derfor ikke de samme forutsetningene for å sosialiseres inn i friluftsliv som det mine respondenter fikk. Det ser derfor ut til at en må modernisere sosialiseringen til friluftslivet og muligens trekke inn friluftsliv som et eget fag i grunnskolen for å sikre at alle får muligheten til å få positive opplevelser knyttet til friluftsliv.

Mine respondenter mener ikke at det friluftslivet de ble presentert for i grunnskolen har hatt noen virkning på deres interesse for friluftslivet i dag. Men opplever at den undervisningen de har fått i regi av Høgskolen har gitt dem mye erfaring og kunnskap knyttet til friluftsliv, som de kan ta med seg videre. Det kan derfor tenkes at et mer tilrettelagt og læringsorientert friluftsliv med engasjerte lærere i grunnskolen, kan være med på å styrke sosialiseringen til friluftsliv i oppveksten. Det å få inn mer strukturert friluftsliv i grunnskolen vil gi viktig kunnskap innen friluftsliv, samtidig som elevene får en mer aktiv skolehverdag. På lengre sikt kan dette være med på å fremme folkehelse og sørge for at flere får en opplevelse av bedret fysisk og psykisk helse. For å sikre god sosialisering til friluftsliv bør en være klar over hvordan ulike sosialiseringsinstitusjoner er med å påvirke i oppveksten, og se på hvordan disse kan nyttes på en bedre måte enn i dag. Hvordan dette bør foregå, trengs det mer forskning på. Håper mine funn kan være til nytte for videre forskning på dette feltet.

7 Referanseliste

- Bichoff, A., Marcussen, J., & Reiten, T. (2007). *Friluftsliv og helse – en kunnskapsoversikt*. Høgskolen i Telemark [HIT], Telemark. Lokalisert den 24.10.11 på:
<http://teora.hit.no/dspace/bitstream/2282/493/1/Friluftslivoghelse.pdf>
- Bischoff, A., & Odden, A. (1998). *Friluftsliv og ungdom – endring fra tradisjonsoverføring til valg og personlig utvikling*. FRIFO 1998. I Rapport fra konferansen forskning i friluft 1998. (s. 94-99). Stjørdal 18. & 19. November
- Bischoff, A. & Odden, A. (2003). *Nye trender i norsk friluftsliv*. FRIFO 2003. I Rapport fra konferansen forskning i friluft 2002. (s. 231- 246). Øyer 19. & 20. November
- Dalland, O. (2007). *Metode og oppgaveskriving for studenter*. Oslo: Gyldendal akademisk Departementene. (2005). *Sammen for fysisk aktivitet – Handlingsplan for fysisk aktivitet 2005-2009*. Oslo
- Det kongelige helsedepartement.(2003) *Stortingsmelding Nr. 16. Resept for et sunnere Norge – Folkehelsepolitikken*. Oslo
- Direktoratet for naturforvaltning (s.a). *Allemannsretten*. Lokalisert den 14.03.12 på:
<http://www.dirnat.no/friluftsliv/allemannsretten/>
- Faarlund, N. (2003). *Friluftsliv- HVA- HVORFOR- HVORDAN*. Oslo: NIH. Lokalisert den 26.04.12 på: <http://www.naturliv.no/faarlund/friluftsliv.htm>
- Fjørtoft, I. & Reiten, T. (2003). *Barn og unges relasjoner til natur og friluftsliv - En kunnskapsoversikt*. Porsgrunn: Høgskolen i Telemark
- Frønes, I. (1994). *De likeverdige – om sosialisering og de jevnaldrendes betydning*. Oslo: Universitetsforlaget
- Frønes, I. (2006). *De likeverdige- Om sosialisering og de jevnaldrendes betydning (3. utg.)*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS
- Hauger, T. & Lund, O. (1996). *Naturforvaltning og friluftsliv*. Oslo: Vett og Viten As

Höem, A. (1978). *Sosialisering - En teoretisk og empirisk modellutvikling*. Oslo: Universitetsforlaget

Horgen, A. (2010). *Friluftslivet slik media ser det* (s. 36-50). FRIFO 2010. I Rapport fra konferansen forskning i friluft 2009. (s. 36- 50). Oslo: Holmenkollen Park Hotel Rica den 24. & 25. November

Imsen, G. (2005). *Elevenes verden- innføring i pedagogisk psykologi*. Oslo: Universitetsforlaget

Jacobsen, D. I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? – Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Kristiansand: Høyskoleforlaget

Jacobsen, D. I. (2010). *Forståelse, beskrivelse og forklaring – innføring i metode for helse- og sosialfagene*. Kristiansand: Høyskoleforlaget

Jakobsen, J. E. (2007). *Friluftsliv i ungdomsskolen, Skolen kan hvis skolen vil*. Oslo: Norges Idrettshøgskole

Krange, O., & Strandbu, Å.(2004). *Ungdom, idrett og friluftsliv- Skillelinjer i ungdomsbefolkningen og endringer fra 1992 til 2002*. NOVA Rapport 16/04. Lokalisert den 23.01.12 på: http://www.nova.no/asset/518/1/518_1.pdf

Kunnskapsdepartementet. (2007). *Formål for framtida – Formål for barnehagen og opplæringen*. Oslo: Kunnskapsdepartementet. Lokalisert den 24.10.11 på: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/nouer/2007/NOU-2007-6.html?id=471461>

Leirhaug, P. E. & Klepsvik, K. (2010). *Har skulen snudd ryggen til naturen? – Nokre resultat frå og refleksjonar i etterkant av ei undersøking om uteskule og friluftsliv i skulen blandt grunnskulelærarar i Hordaland og Sogn og Fjordane*. FRIFO 2009. I Rapport fra konferansen forskning i friluft 2009. (s. 175- 182). Oslo: Holmenkollen Park Hotel Rica den 24. & 25. November

Lovdata (30.03.12). *Lov om kongens myndighetsalder LOV- 1979-06-08-38 § 1*. Lokalisert den 26.10.11 på: http://www.lovdata.no/cgi-wif/wiftdles?doc=/app/gratis/www/docroot/all/nl-19210513-002.html&emne=myndig*&&

Løken, B. & Svagård, M. (2001) *Naturlig rik – Om norsk naturfølelse med ARNE NÆSS og utdrag av H.D. Thoreaus livsfilosofi*. Oslo: Tun forlag

Martinussen, W. (1984). *Sosiologisk analyse- En innføring*. Oslo: Universitetsforlaget

Martinussen, W. (1999). *Sosiologiske forklaringer*. Bergen: Fagbokforlaget

Miljøverndepartementet (2001). *Friluftsliv - Ein veg til høgare livskvalitet (Friluftslivsmeldingen)*. St. meld. Nr 39.(2000-2001) Oslo: Miljøverndepartementet.

Lokalisert den 24.10.11 på: <http://www.regjeringen.no/nn/dep/md/dokument/proposisjonar-og-meldingar/stortingsmeldingar/20002001/stmeld-nr-39-2000-2001-.html?id=194963>

Mytting, I. & Bischoff, A. (2008). *Friluftsliv*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS

Odden, A. (2006). *Endringer og stabilitet i norsk ungdoms friluftslivsutøvelse 1970- 2004*. FRIFO 2006. I Rapport fra konferansen forskning i friluft 2005. (s. 68-87). Røros 1. & 2. Desember

Odden, A. (2008). *Hva skjer med norsk friluftsliv? – En studie av utviklingstrekk i norsk friluftsliv 1970- 2004*. (Doktoravhandling, Norges teknisk- naturvitenskapelige universitet [NTNU]). Trondheim: NTNU

Odden, A. (2009). *På tur som barn – på tur som voksen? Om sosialisering til friluftsliv*. FRIFO 2010. I Rapport fra konferansen forskning i friluft 2009. (s. 51-65). Oslo: Holmenkollen Park Hotel Rica den 24. & 25. November

Pedersen, K. (2003). Er det ”ukult” å like natur? - Ungdoms fortellinger om natur. I B. Hodne, R. Sæbøe (Red.), *Kultur forskning* (s. 183-193). Oslo: Universitetsforlaget

Skille, E. Å. (2000). *Friluftsliv, Ungdom og sosialisering – Finnmarksungdoms friluftsliv og deres sosialisering til friluftsliv*. Oslo: Norges idrettshøgskole

Skogvang, B. O.(1993). *Sosialisering til friluftsliv – En kartleggingsundersøkelse av friluftsliv blant personer som var gymnaselever i Trondheim på 1970-tallet: Påvirkning under oppvekst og gymnastid og friluftslivsvaner i dag*. Oslo: Norges idrettshøgskole

SSB. (2012). *Namnestatistikk 2011*. Lokalisert den 14.03.12 på: <http://www.ssb.no/navn/>

Strandbu, Å. (2000). *Storbyungdom og natur- En undersøkelse av Osloundoms forhold til friluftsliv og miljøproblemer*. Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA Rapport 14, 2000)

Svarstad, H. (2010). Ut-på-tur-og-aldri-sur, men hvorfor egentlig?. FRIFO 2010. I Rapport fra konferanse forskning i friluft 2009. (s. 202- 208) Oslo: Holmenkollen Park Hotel Rica den 24. og 25. November

Tordsson, B. (2010). *Friluftsliv, kultur og samfunn*. Kristiansand: Høgskoleforlaget

Vestheim, O. P. (2005a). Skolen som sosialisering sin stans til friluftsliv. *Kroppspøving/Landslaget fysisk fostring i skolen*, 55(6) s 14-16.

Vestheim, O. P. (2005b). "*Fra jeg ble født har jeg vært ute i pulk og bæremeis*" - En kvalitativ studie av fire unge menneskers sosialisering til friluftsliv. Levanger: Høgskolen i Nord-Trøndelag

Wilken, L. (2006). *Pierre Bourdieu*. Roskilde: Roskilde Universitetsforlag

Vedlegg nr: 1

Side 1

INTERVJUGUIDE

- Kjønn
- Alder
- Oppvekst/ geografisk område:
 - o By/ tettsted
 - o Landlig
 - o Naturen i nærheten (sjø, vann, fjell, skog, vidde, bymarka) og tilgang på denne

- Fortell meg om ditt friluftsliv? (Hvordan bruker du friluftsliv/ benytter naturen, friluftslivsinteresser?)
- Hva fikk deg til å begynne med friluftsliv?
- Hva mener du inngår i begrepet friluftsliv (hva inngår ikke)
- Hvorfor har du valgt å studere friluftsliv?

- Har du alltid drevet med friluftsliv:
 - o Ja: I hvilken form, og har bruken din endret seg gjennom din oppvekst
 - o Nei: Hva gjorde at du nå i dag har interesse for friluftsliv og hvordan har ditt forhold til friluftsliv endret seg i løpet av din oppvekst?

- **Familie**
 - o Hvilken rolle har familien din hatt i forhold til å påvirke din interesse for friluftsliv/ naturen?
 - o Hvilke former for turer drar/dro dere på? (sted, friluftslivets form)
 - o Har du alltid dratt på turer med familien eller er det noen perioder i livet hvor dette ikke har vært et tema?
 - o Er det noen i familien som har vært mer interessert i friluftsliv enn andre?

- **Venner**
 - o Hva har venner hatt å si for ditt friluftsliv? (Er det noen som har påvirket deg, introdusert deg for nye aktiviteter?)
 - o Er det noen skolekamerater som har hatt samme interesse for friluftslivet som deg, eller har du fått nye venner gjennom din interesse for friluftslivet?
 - o Når begynte du å dra på turer sammen med venner/ jevnaldrende?

- **Skole**
 - o Hadde dere noen form for friluftsliv i regi av grunnskolen?
 - o Hvordan har skolen presentert friluftsliv for deg? (turer, aktiviteter, overnattinger, vinter vår)

Side 2

- Hvilke kunnskap til friluftsliv føler du skolen har kunne bidratt med? Og som du har hatt nytte av? Kom med eksempler...
- Har friluftsliv i skolen hatt en påvirkning på dine interesser for friluftsliv i dag?

- **Media (tv, magasiner)**
 - Hvordan oppfatter du at friluftsliv blir fremstilt som i media? (fokus hverdagslig, ekstremt, allsidig... osv)
 - Abonnerer du på noen friluftslivsmagasiner, eller er det noen friluftslivsmagasiner du leser?(hvilken?)
 - Hvis ja..hva er det i disse bladene som vekker din interesse?
 - Har du noen gang prøvd ut noen av turene/ aktivitetene du har lest om i disse magasinene/ sett på tv?
 - Hvilken påvirkning har media hatt på ditt friluftsliv?

- **Nærområde**
 - Hva betyr nærturen for deg?
 - Hvordan opplevde du muligheter til å utøve friluftsliv i ditt nærområde?

Frafall blant ungdommen på de tradisjonelle friluftslivsaktivitetene

- Hva mener du må til for at flere skal ta i bruk friluftsliv og være mer fysisk aktive i naturen?
- Hvem spiller en viktig rolle i forhold til å formidle friluftslivet til barn og unge? (familie, skole, venner, nærturen, media)

Vedlegg nr: 2

Samtykkeerklæring

Samtykkeerklæring i forbindelse med undersøkelse knyttet til bacheloroppgave i folkehelse, ved Høgskolen i Hedmark, avdeling Elverum.

- Jeg kjenner til at oppgaven er anonymisert, slik at informasjonen ikke kan spores tilbake til meg som person.
- Jeg er informert om at forsker har taushetsplikt, og behandler all informasjon konfidensielt.
- Jeg er informert om at det jeg sier kan bli brukt i oppgavens hoveddel og godtar at sitater fra intervjuet kan bli brukt i oppgavens diskusjonsdel.
- Jeg kjenner til at det er frivillig å skrive under på en slik avtale.

Jeg samtykker at det som blir sagt i intervjuet kan brukes i oppgaven.

Dato:

.....

Underskrift:

Vedlegg nr: 3

ANGÅENDE STUDIEN OM SOSIALISERING TIL FRILUFTSLIV

Jeg heter Heidi Lorgen og går nå siste året på Bachelor i folkehelsearbeid. Jeg holder nå på å skrive min bacheloroppgave som omhandler friluftsliv og sosialisering til friluftsliv.

Bakgrunnen for dette temaet er å kunne se på hvordan vi i fremtiden kan få flere til å drive aktivt med friluftsliv, og at dette kan være et tiltak for å bedre folkehelsen i Norge. I forbindelse med denne oppgaven ønsker jeg å stille spørsmål i forhold til dine erfaringer og opplevelser med friluftsliv i oppveksten. Da ønsker jeg også å se på hvilket friluftsliv du har interesse for, hvem som tok deg med på turer gjennom oppveksten og dine refleksjoner rundt dette.

Informasjonen som hentes inn, vil være anonymisert. Det vil si at informasjonen som kommer frem i intervjuet, ikke kan spores tilbake til deg. Informasjonen som innhentes vil bli brukt i min oppgave i form av sitater, men du bestemmer selv hvilken informasjon du vil oppgi, hva du ønsker å svare på, og du kan når som helst trekke deg fra undersøkelsen.

Håper denne informasjonen gir deg en klarhet i hva oppgaven omhandler og at du etter å ha lest dette skrevet fortsatt ønsker å la deg intervjues. En stor takk for forhånd.

Vennlig hilsen

Heidi Lorgen